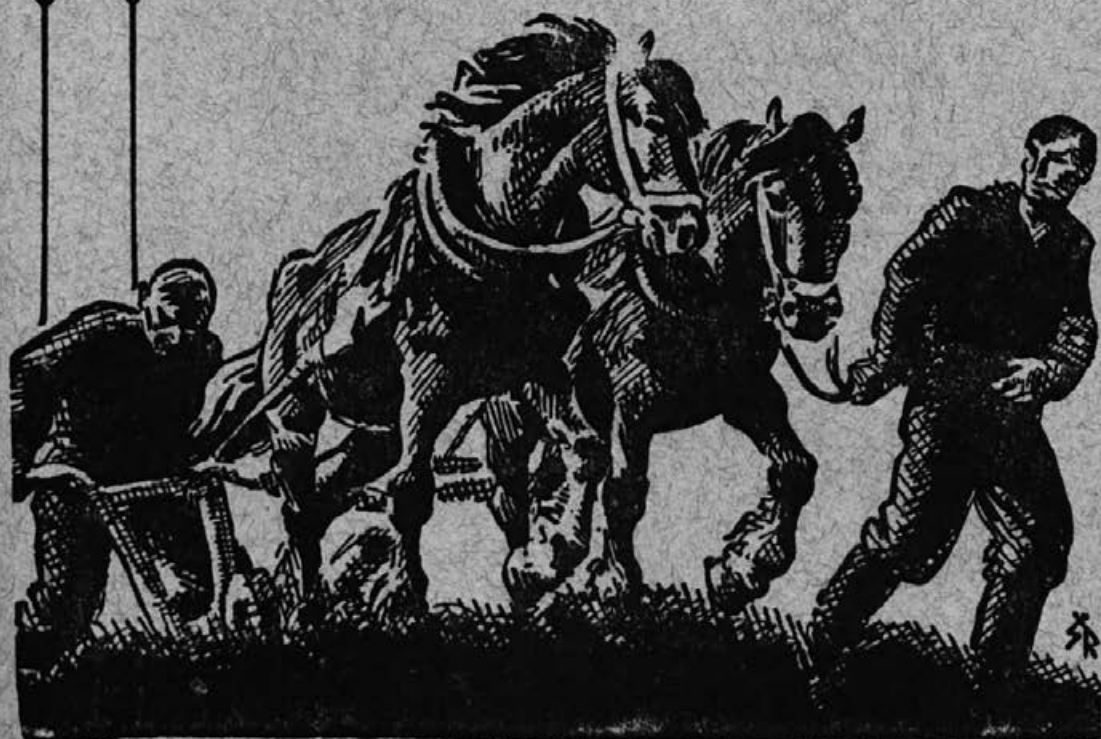

ŠT. 9. • SEPTEMBER 1940 • L. XVII.

M E S E Č N I K
Z A K M E T S K O
P R O S V E T O

GRUDA

VSEBINA

Lojze Rukli: Jesen (pesem) — Ivan Kronovšek: Nedelavnost šolane inteligence — Alojz Šavara: Čez hribe in doline... — A. P.: Borba za staro pravdo traja dalje... — Lidija Grilec: Vprašanja (pesem) — Viktor Kavčič: Eno leto vojne — Skrb za zimo — Nega in prehrana dojenčka — Naš vrt — Za kuhinjo — Praktični nasveti — Velika slavnost kmetske mladine — Naši izleti — Razlaga tujih besed — Izidor Korobač: Mežnar Brkljač — Ivan Nemeč: Sreča v valovih (povest) — France Borko: Sin se postavi nad očeta... — Za prosti čas naj pride smeh v vas

Mesečnik za kmetško prosveto ● Izhaja vsak mesec ● Celoletna naročnina din 25.—, posamezna številka din 4.— ● Rokopisov ne vračamo ● Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: Uredništvo »Grude«, Ljubljana, Pražakova ulica 11 ● Uprava »Grude« je v Ljubljani, Pražakova ulica 11, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe) ● Poštno čekovni račun »Grude« ima št. 13.440

Urednik: Ivan Kronovšek ● Izdaja Zveza kmetških fantov in deklet, oba v Ljubljani ● Tiska Tiskarna Slatnar, d. z. o. z. (Vodnik in Knez), Kamnik

Uprava sporoča

● Naročnike, ki nam še dolgujejo na naročnini za leto 1939. ali za leto 1940., vljudo prosimo, da nam naročnino takoj poravnajo. Sicer bomo primorani tudi njim ustaviti nadaljnje pošiljanje »Grude«, kakor smo to storili že vsem starim dolžnikom. Položnice smo priložili 1. in 6. številki letošnje »Grude«. Če ste jo založili, kupite na pošti golico, na katero vpišete številko našega čekovnega računa: 13.440. Zanašamo se na vašo uvidevnost in na takojšnjo poravnavo naročnine!

● Poverjeništvu! Pošljite še zadnji obrok naročnine! Ne čakajte naših ponovnih opominov! Z odlašanjem ne dosežete ničesar in si samo podaljšujete skrb, nas pa ovirate pri poslovanju. Zato pričakujemo takojšnjo nakazila!

● Pojasnilo. Vse naše naročnike obveščamo, da smo odslej primorani redno in točno izterjevati naročnino, ker so nas v to prisilile izredne prilike. Naročnine v tem letu ne bomo povišali, kljub temu, da se je papir v letošnjem letu že tretjič in zelo občutno podražil. Prav tako so se zelo povišali stroški za tisk, kakor tudi za režijo in podobno. In ne samo to. Tiskarske stroške je treba sedaj poravnati takoj po izidu vsake številke, dočim so poprej tiskarne dovoljevale tudi kredit. Če vam povemo, da stanje že 1000 izvodov »Grude« 2.875.— dinarjev, potem si lahko predstavljate stroške za celo naklado. Sedaj boste uvideli, da vas ne nadlegujemo, temveč je nujno, da vsak

Izkoristite priliko!

Kolesa,
motorji, vsi nadomestni deli

Splošna trgovska d. z. o. z.
Ljubljana, Tyrševa cesta 33

naročnik poravnava naročnino, ki je itak malenkostna!

GRUDA

GRUDA

MESEČNIK ZA KMETSKO PROSVETO

9.

SEPTEMBER 1940

XVII.

Lojze Rukli:

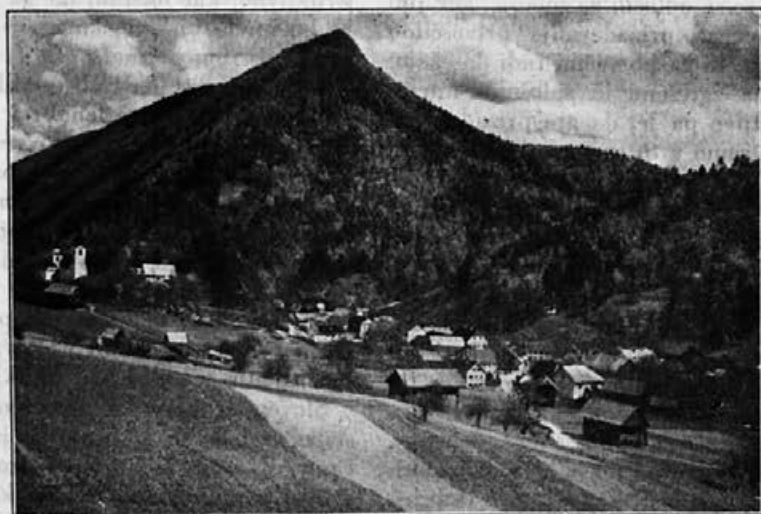
Jesen

*Jesen je zavela nad tihe poljane
in ajda na njivi že bujno zori;
vinograde barva škrlatna objame
in jablana v soncu mamljivo žari.*

*Tam v vaškem zvoniku se zbirajo ptice,
spev zadnji žgoliijo v ta rožnati dan;
po njivah se smejejo mlade žanjice,
med ajdo srp suče njih žuljava dlan.*

*Na vrtu dehtijo poslednji cvetovi
in širijo v daljo mameči opoj;
svoj tihi spev pojejo daljni gozdovi
in sonce zavija jih v rožnati soj.*

*V teh čarih jesenskih žarijo mi lica,
krog mene vse v žarkih se sončnih smehlja,
na njivi se smeje med ajdo žanjica
in v meni sto pesmi nov spev zaigra.*

Ivan Kronovšek:

Nedelavnost šolane inteligence

Na ljubljanski univerzi študira okrog 2000 visokošolcev, ki se pripravljajo na svoje poklice. Postali bodo profesorji, odvetniki, duhovniki, zdravniki, inženjerji in različni uradniki.

Narod, ki nima šolane inteligence, je mrtev ali pa vsaj zapisan poginu. To mi-

sel smo slišali že nešteto krat in je popolnoma upravičena, poleg tega pa tudi površna, kajti ne gre za množino, torej za število, pač pa za kakovost. V bistvu za to, kaj bodo sedanji akademiki pozneje dali svojemu narodu in kakšno korist bo imel narod od njih.

Žrtve, ki jih zahteva univerza, so velike. Doprinašajo jih davkoplačevalci in starši visokošolcev. Proti temu nihče ne ugovarja, ker je razumljivo, da daje prav ta vrhovni učni zavod vsakemu narodu nekakšen znak popolnosti in kulturne izgrajenosti. Univerza daje leto za letom sveže moči, ki naj še pomnožujejo in dopolnjujejo materialne in duhovne dobrine svojega naroda do največje popolnosti. Kajti narod, ki mu kroji usodo tuja inteligenca, ne bo nikdar samostojen v svojem kulturnem življenju in nikoli samonikel po svoji kulturni podobi, pač pa več ali manj pod vplivom tujih hotenj in stremljenj.

Iz kakšnih nagibov se odločajo posamezniki za študij, ni toliko važno. Brez dvoma je, da je cilj vsakega človeka, zagurati si čimboljši položaj, torej čim udobnejše življenje. Tega naravnega stremljenja nikakor ne moremo odrekat tistim, ki so se odločili za šolanje, ker jim radi njihovega prizadevanja privoščimo boljši kruh, ki ga po večini tudi dosežejo. Popolnoma zgrešeno in splošnim interesom škodljivo pa je, da gre prizadevanje nekaterih samo v to smer, kako bi se povzpeli nad navadne zemljane in večkrat celo nad svoje sovrstnike. Njihov cilj je gola sebičnost, ki se odraža v samem uživanju. Niti na misel jim ne pride in nikoli jih ne zaskrbi kulturni razvoj in gospodarski napredek lastnega naroda. Živijo sami zase, ločeni od vseh življenjskih dogajanj. Takšni izobraženci so suhe veje vsakega naroda, tako rekoč pravi izkoreninjenjenci!

Kaj ima celota od takšnih ljudi? Kakšno korist ima ljudstvo od njihove izobrazbe in velike učenosti? Prav nobene! Brez takšnih suhih vej lahko narod nemoteno napreduje in z njimi vred lahko tudi propade. In vendar bi bila njihova moralna dolžnost, vsaj nekaj svojega znanja in sposobnosti dati, oziroma vrniti svojemu narodu, ker je končno večji del le po njem dosegel odličien ali vsaj donosen položaj.

Če pa se že pri starejši generaciji ne da doseči izboljšanje glede intenzivnega sodelovanja pri raznih panogah javnega življenja, bi moral biti pa vsekakor inteligenčni naraščaj bolj aktiven. Že ob času

študija bi bila njegova dolžnost, pričeti z javnim delom na ta ali oni način, pri prosvetni, gospodarski ali strokovni organizaciji. Pregovor: »Kar se je Janezek naučil, to Janez zna« velja v polni meri tudi za delovanje akademikov, ker vemo iz prakse, da so silno redki tisti, ki bi se po končanih študijah oprijeli kakšnega pomembnejšega javnega dela, če z njim že poprej niso pričeli.

Vselej, kadar pomislim, da šteje ljubljanska univerza preko 2000 akademikov, se na tihem zgrozim. Kaj mislite, koliko bi lahko napravilo to ogromno število mladih izobražencev, če bi začeli delovati magari pri dvajsetih organizacijah? To je inteligenčna sila, ki bi ustvarjala naravnost čudeže!

Koliko od teh pa se aktivno udeležuje? Skoro prepričan sem, da ne več kot pičla desetina! In tej desetini vsa čast, pa naj deluje kjerkoli. Če je njeno delo konstruktivno, kar mislim, da je, potem ima in bo imela zasluge, katere ji bo vsak z zadovoljstvom priznal.

Morda je res, da tudi ostalih devet desetih akademikov ne lenuhari in usmerja delovanje v stvarih, ki so več ali manj osebne narave. Vedeti pa morajo, da se samo z neplodnim debatiranjem, s plesom, tenisom in drugim takim udeleževanjem slovenska kultura ne bo dvignila, ne oplodila. V ta namen je treba že drugačnega dela. Približati bi se morali prebivalstvu naših vasi in podpirati njihova pozitivna stremljenja v tej ali oni obliki.

Slovensko kmetско ljudstvo ima zelo slabe vzglede in izkušnje še iz prejšnjih časov. Zato se izobraženca izogiblje, ker mu ne zaupa. Zlasti še zato, ker so redki tisti, ki ga obiščejo z dobro voljo, da bi mu pomagali in svetovali. Največ je takšnih, ki se kmetškemu človeku približajo takrat, kadar ga rabijo, pa naj bo to pri volitvah ali kjerkoli. Iz teh razlogov je njihov strah upravičen in po večini so proti šolani inteligenci nerazpoloženi in jo nazivajo »gospoda«. To mnenje je sicer nepravilno, toda tako je.

Naziranje o »gospodi« je kvarno iz narodnih in kulturnih razlogov. Mesto da bi ljudi spajalo in družilo, jih razdvaja, in tako ruši narodno kompaktnost. Krivda

ne zadene kmetskega človeka, pač pa tisto šolano inteligenco, ki ni znala, ali pa ni hotela zrušiti sistema razdvajanja, ki je bil plod napačne vzgoje iz avstrijskih časov.

Kmetsko mladinsko gibanje je po svoji kulturni organizaciji Zvezi kmetskih fantov in deklet ob vsaki priliki odločno pobijalo krivo tolmačenje o »gospodi« in lahko trdim, da z velikim uspehom. Organizirana kmetska mladina ve in točno loči pojmi gospode od pojma šolane inteligence. Tudi pravilno ceni zasluge enih in drugih. Če nismo povsem uspeli, ker je še vedno mnogo tistih, ki »mečejo vse v en koš«, potem je kriva večina šolane inteligence, ki tudi sama z dejanji ni dovolj dokazala, da ne spada v vrste izkoriščevalcev kmetskega ljudstva. Na njej je, zlasti na slovenski akademski mladini, da to popravi. Naj se približa kmetskemu ljudstvu, ki je v jedru zdravo in pošteno in naj prelomi s časi, ko so na njega gledali zviška in s prezirom in ko so ga napravili za človeka druge vrste. S svoje strani je kmetsko-mladinsko gibanje svojo dolžnost napravilo in bo na stvari še smo-

treno nadaljevalo. Kvarna nasprotja moramo odstraniti, zato smo zgradili most zблиžanja do polovice. Sedaj je stvar šolane inteligence, da z gradbo druge polovice nadaljuje, pri čemur ji nudimo tudi svojo podporo!

Slovenska vas ima velike potrebe, ki se vidijo šele, ko se ji približate, občutijo pa takrat, če jih doživite! Tisoči in tisoči izobražencev bi imeli polno dela pri vzgojnem, prosvetnem in gospodarskem udejstvanju. To delo je plemenito in hvaležno, kajti pomagali boste na noge narodu, iz katerega sami izhajate. Slovenski narod še ni kulturno zato, če premoremo nekaj tisoč izobražencev, pač pa bo postal kulturno šele tedaj, ko bomo kulturno in gospodarsko dvignili poslednjo slovensko vas!

Pri tem delu smo do sedaj pogrešali večino naših akademikov, zlasti tistih, ki so izšli iz kmetskih domov. Zato želimo, da bi pri prepору slovenske vasi postali aktivni sodelavci tistih, ki jim je usoda namenila koruzni kruh, v roke pa potisnila kramp in motiko!

Alojz Savora:

Čez hribe in doline . . .

Dohitim mladega kmeta. Oblečen je v platneno letno obleko; nosi dolge in široke, lanene bele hlače, preko katerih mu visi dolga, prav taka srajca, ki je v pasu z jermenom pritegnjena k telesu. Nizek je, toda krepak in širokopleč mož. Vpraša me, odkod sem? Ko mu povem, mi pravi, da je tam nekje blizu vojske služil. Ker je na zemljo legal mrak, sem ga vprašal, če lahko do noči prispem v kako večjo naselbino. Odgovori, da je do večjega kraja daleč in me povabi, da prenočim pri njih.

Domači so me sprejeli izredno gostoljubno in se z menoj vljudno pogovarjali. Družina je zelo številna. Prav za prav je to majhna hišna zadruga. Pri hiši so: on, Zdravko, ki me je privedel na dom, z ženo in tremi otroci; njegov starejši brat, ki je tudi poročen in ima četrto otročadi; potem pa so še tri sestre, dva mlajša brata in starši. Imajo dve hiši, ki stojita druga drugi

nasproti. Ena je stara, druga pa nova. V novi še nihče ne stanuje. Stoji za rezervno, če pride kakšen gost, ali če se družina pomnoži. Imajo štirideset oralov zemlje. Hišni starešina ali oče je suh možakar mladostnega izgleda, sicer pa izobražen in uglajen; bavi se s sadno in žitno trgovino ter nosi namesto šajkače klobuk, kar je tu znak pomeščanjenih, boljših in uglednejših vaščanov. Zraven njih je hiša njegovega brata, ki je prav tako bogat in ima ravno tako številno družino.

Pogostili so me s kruhom, sirom, čebulo, paradižniki in slanino. Vse je bilo snažno in okusno prirejeno. Potem sem si moral umiti noge, nakar so me spremili v sobo za tujce. Soba je čista, svetla, bogata in lepo opremljena. Postelje so obložene naokrog s pisanimi blazinami kakor pri kakem otomanu; to je menda islamski vpliv. Po stenah so razobešene fotografije lepo raščeni do-

mačinov v krasno izdelanih narodnih nošah.

V sobo je prišel Zdravko in je pripovedoval, da je nekje na Hrvaškem služil vojake. Ljudje so jih zelo sovražili in si ni znal tega razložiti; saj jim ti preprosti vojaki niso hoteli ničesar hudega! Seveda, nje-ga je sama preprostost in je zelo socialno čuteč človek. Njegov oče je režimlja (vladni pristaš), on pa je za Ljotiča, ker meni, da je njegov program socialen. Ko sem mu povedal to in ono v tej zadevi, mi je za-čuden rekel, da tega pač ni vedel.

Nadalje mi pripoveduje, da so fantje tod zelo bojeviti. Fantje iz raznih krajev se med seboj tudi stepejo. So vasi, ki jih niti vrag ne bi premagal...

Občine so ponekod za vlado, ljudje pa proti njej... Tiste občine, kjer so zelenaši (vaški oderuhi) gospodarji, so večinoma vladne, ker so ljudje prisiljeni trobiti v vladni rog. Tiste vasi pa, kjer so kmetje svobodni, pa so opozicijske, ker volijo, kakor sami hočejo.

Orožniki so med srbskim ljudstvom strašno osovraženi, ker baje izrabljajo ljudsko dobroto. Zdravko je na primer premlatil dva »na mrtvo ime«, kakor se je sam izrazil.

Zjutraj so mi postregli z mlekomo, s kruhom in poparo. To je neke vrste na vodi kuhan in zabeljen kruh. Toda ta popara ni bila takšna kakor vojaška. Bila je mastna, okusno začinjena in tečna, da bi jo lahko imenoval krušno cvrtje.

Umil sem se tako, da so mi zivali vodo na roke. V Srbiji še niso povsod udomačeni umivalniki, zato se ljudje umivajo iz lonca ali pa tako, da vzamejo vodo v usta in jo spuščajo na dlani, potem pa nosijo na obraz. Tudi stranišča so slaba ali pa jih sploh ni. No, pomisliti moramo, da so ti kraji bili dolgo zasužnjeni pod Turki in da so daleč od železnice in večjih mest. Zato ni čudno, da se tod širi še danes zapadna kultura in civilizacija.

*

Prispel sem v vas, kjer se križajo ceste. Vstopim v opankarsko delavnico, da vprašam, kod naj krenem dalje. Notri so bit: mojster, njegova žena in dva pomočnika, vsi zgovorni in ljubeznjivi ljudje. Kar ne-hote sem se tu pomudil in z njimi besedičil.

»Nekoč so živeli po teh gozdovih hajduki« — je pripovedoval mojster. »To so bili junaški in prebrisani možje, ki niso mogli trpeti turškega jarma. Povsod, kjer so mogli, so delali škodo tujim veljakom in domačim izdajalcem. Plenili so bogate in dajali

revnim. Pri ljudeh so našli zatočišče. Ščasoma pa se je to spremenilo v navadno razbojništvo. Danes so hajduki tisti, ki se skrivajo pred oblastmi zaradi zločinov ali pa zato, ker bi morali odslužiti kakšno kazen. Zdaj so hajduki zelo redki. Ortak se imenuje tisti, ki hajduka skriva ter mu pomaga, a pri tem lahko dobro zasluži. Če ne bi položili na določeno mesto denarja ali če bi tje poslali orožnike, bi hajduk pomoril vso družino. V okolici je najbolj slaven hajduk Milič, ki je pokopan v Debreu. O njem so razširjene cele pripovedke. On je bil velik junak!«

Ko sem vprašal o delovanju tamkajšnjih zadrug, se je mojster strašno razjezil, češ, zakaj bi bil kmet trgovec. Kmet naj bo kmet, trgovec pa je zato, da prodaja. »Vsak naj opravlja svoje delo!« je ogorčeno poudaril. Enakega mnenja so vsi trgovci in mnogi obrtniki. Postalno mi je jasno, zakaj se mojster-opankar jezi na zadruge, ko sem zvedel, da je njegova žena hčerka trgovca.

Zanimal sem se za gospodarske razmere. Tu se je oglašil star pomočnik, ki je doma nekje v Hrvaškem Zagorju in pozna svet bolj kot mojster Srb, ki ni pismen in ni bil drugje kakor v domačem kraju. Pravi, da je v Srbiji zemlje dovolj, le gozdov je bolj malo. Za les je večja stiska kakor za kruh. Zemljišča so po večini v rokah zelenašev, ki ljudstvo neusmiljeno izkoriščajo. Včasih so jemali 50–70 % obresti! So zelenaši, ki imajo 700 ha zemlje, domačin pa niti krpe! Tu ne vedo, kaj se pravi zemljo gnojiti, zato jim tudi malo rodi. Povečini nimajo staj in živine niti ne čedijo, ker živi kar na prostem! Zato je slabotna in zanemarjena, pa daje malo mleka.

»Ko bi prišli sem moji ljudje iz prenase-ljenega Zagorja,« pravi, »bi jim pokazali, kako se gospodari! Delati je treba. Delati! Srb pa po ves teden sedi v kavarni in kar-ta!« — Tako je menil ta stari mož.

Ta priletni pomočnik, ki bi lahko bil mojstru oče, je menda malo preveč povedal. Mojster se je na vse to smejal in brundal: »Da tako bidne... da, tako bidne...«

»Sem prihajajo na delo Dalmatinci,« pripoveduje osiveli pomočnik, »toda ti so še večji lenuhi. Dobili so koruzo v storžih, pa so se jezili, zakaj ni oluščena, češ, da se morajo zdaj še s tem ukvarjati...«

Pogovor je nanesel tudi na opanke. Stari čika (tako pravijo starejšim možakom) je menil, da imajo srbske opanke zato tako velike kljune, ker se Srb prime za nje, ko gre na stran, da ne pade, ker nimajo stra-

nišč! E, ta jo je znal razgreti, če je bil pri volji!

Ko sem omenil, da ima mojster polno zalogo opank, mi odgovori: »Kjer je polna zaloga, je blago tuje, kajti čifut (žid) pravi, da ima majhno trgovino, pa je mnogo dolžan, koliko mora biti dolžan šele tisti, ki ima veliko trgovino!« — Vedno je kako zagodel, kakor bi jo stresel iz rokava!

A. P.:

Borba za staro pravdo traja dalje . . .

Bil je kralj Matjaž dober kralj. Dal je same zlate kovati. Takrat se je slovenskim kmetom dobro godilo. Poležavali so v hladni senci pod košato vaško lipo, jedli belo pogačo, obirali dobro pečene piške in zalivali mastne grižljaje s slastno starino. V žepih so jim zvončkljali rumeni zlatniki.

(Misel naše narodne pripovedke iz dobe, ko je bilo trpljenje slovenskega kmeta tako veliko, da je preostalo človeku skoraj samo še eno: umreti!)

I.

Človeški rod spremljajo neprestane vojne. Da smo danes zopet v vojni vihri, ni nič čudnega. Kakor se po soparnem dnevu rada pojavi nevilhta s strelami in

Pogovarjali smo se tudi o razmerah za časa vojne, pa pravi mojster: »Švabi so vražji ljudje! Posekali so nam vse gozdove! Spominjam se še, ko sem bil majhen deček, a sem moral vlačiti prage kakor vol, pa so me še topli s korobačem. Delali smo kakor sužnji, plačali pa nam niso nič! Kradli so nam vse: žito, les, živino, povrhu pa so nas še mučili! To je kultura!« (Dalje)

točo, tako je, recimo, tudi tale vojna po dvajsetih letih prirodna posledica mračnega, težkega življenja, ki je tlačilo človeštvo k tlom kot kak soparen dan. Kam vodi ta proces, kako se bo vse skupaj končalo, je danes težko reči; marsikdo bo tedaj izgubil življenje; toda gotovo je, da poti nazaj ni. Človeštvo je prezrelo, prosvetljenost pregloboka, da bi mogli pasti, ako bi že padli, za daljšo dobo v večjo sužnost kot so jo poznale preživele dobe. Gre za bodočnost: za zmago v borbi za staro pravdo, ki je vodila človeštva pri naporih za lepše, svetlejše življenje. Gre za novo, lepšo dobo, katere naše pokolenje verjetno ne bo dočakalo, ki pa kljub temu, da bo našim zanamcem sijalo lepše sonce, še ne bo zaključna faza v življenju ljudstev in narodov. Naše življenje je namreč boj za pravice do življenja, kakrš-

Pridni pobiralci krompirja, ki je v Sloveniji glavna hrana prebivalstva

ne je dobil človek s trenutkom, ko se je proti svoji volji rodil na svet. Te pravice pa zadevajo na številne ovire.

Ali bo dala prihodnost kako zlato dobo, je težko reči; pogled v preteklost človeštva nam kaže malo zlata. Če listamo n. pr. po zgodovinski knjigi, zasledimo na enem ali dveh mestih na vladarja, katerega vladanje pomeni za tisti narod »zlato dobo«; ustvaril pa jo je s tem, da je premagal svoje »sovražnike«. Dobro se je godilo potem navadno samo vrhnji plasti vladajoče družbe — to si lahko mislimo — dočim so kmet, delavec in njim enaki stradali duhovnih in telesnih dobrin, četudi je pripadal zmagovalčevemu plemenu ali narodu ali rasi. »Zlato dobo« je uživala torej vedno samo določena, izbrana plast naroda; zaostalo ljudstvo za to zlato ni vedelo. Pri drugih vladarjih, knezih, kraljih, cesarjih, kakor so se že imenovali imenitni državniki, pa ve zgodovina povedati o slavnih zmagah, s katerimi da so si pokorili sosedna ljudstva ali kolonije, ki niso hoteli prostovoljno pod njih sladki jarem. Z zlatimi lavorikami so ovenčane njih glave, imenuje jih »Velike«, z velikim črkami je popisano njih slavno življenje... Toda: niti pri prvih, niti pri drugih, ni zabeleženo, koliko tisoč, stotisoč ljudi je izgubilo življenje in kake reke krvi bi bilo treba, če bi pisali s krvjo, za popis vsega ogromnega gorja, katerega so strašne vojne človeštvu prizadele. Nikjer pa tudi ni povedano, da so bili ti različni vladarji in politiki pogosto samo lutke v nevidni roki denarnih mogotcev, ki so vladali neizprosno nad narodi, ljudstvi, državami, kolonijami itd., zgolj iz pohlepa po nikoli sitem dobičku. V imenu tega dobička, ki je bil kajpak skrit za kopico času priljubljenih rodoljubnih, humanitarnih, verskih, socialnih in drugih gesel, so padala človeška telesa v krvavo smrt, so uničevali drug drugemu premoženje, je zadevala velike množice nedolžnih najhujša beda in propast. Istočasno, ko se je borila na oblasti misel te skrite roke za čim večji dobiček, tako rekoč za čim neizprosnejšo nadvlado, pa so ljudske množice podjarmljenega delovnega ljudstva podzavestno načenjale tudi borbo za staro pravdo, in vzplamteli so

socialni boji, socialne revolucije, ki so za določeno dobo proces zaključile. Tudi to, kar danes doživljamo, je naravni razvoj življenja v nekaj, česar še določno ne vidimo, a že tiči za drugim ali tretjim bregom. Vojna je sprožila problem stare pravde, ki zahteva vsakomur to, kar mu po rojstvu pripada.

II.

Življenje človeškega rodu je prav za prav neprestana borba med pravico in nasiljem. Najsi ima pravica še tako mogočno moralno opravičilo do zmage, je nasilje mogočnejše. Vladajoča roka se je vedno posluževala vseh sredstev, da se je obdržala na oblasti. Nemoralo je proglašati za moralo, krivico za pravico. Kupila je eno vrsto podložnikov, da je krotila ž njimi podložnike druge vrste. Primorala je podjarmljene gmote k spoštovanju svoje avtoritete, a kolikor niso zadoščevala telesna, se je poslužila še duhovnih sredstev, propagande, vzgoje in izobrazbe. Ta igra se ponavlja rod za rod. Rod za rod pa prihaja človek do čim dalje večjega spoznanja, da smisel življenja ni v tlačanstvu ali suženjstvu katere koli oblike, temveč v uživanju materialnih in duhovnih dobrin v popolni svobodi. Za ta cilj se je treba boriti!

(Konec prihodnjic)

Lidija Grilec:

Vprašanja

*Kaj bolj čisto od neba je,
kadar v soncu se jasni?
Kaj bolj mrko od morja je,
kadar jezno valovi?*

*Kaj bolj nežno je od vetra,
ki metuljčkov spremlja let?
Kaj bolj sladko je od rose,
ki poljublja v jutru cvet?*

*Bolj kot to nebo je vedro
jasne tvoje so oči;
ali mrke bolj od morja,
kadar čelo se zmrči...*

*Kadar v lica moja dahneš
nežnejše kot vetrčič v maj,
slajši je poljub od rose,
ki pokriva cvetni gaj.*

Viktor Kavčič:

Eno leto vojne

Prvo leto nove svetovne vojne je za nami. V tem kratkem času so se izvršile v Evropi in tudi v ostalem svetu velike spremembe. Vojna je s svojimi posledicami zajela vse narode, ne samo tistih, ki se bojujejo. Prinesla je dosti pretresljajev v gospodarstvu širom sveta, na notranje politično stanje mnogih držav in tudi na vsakdanje življenje ljudstev je občutno vplivala in bo v bodoče morda še bolj.

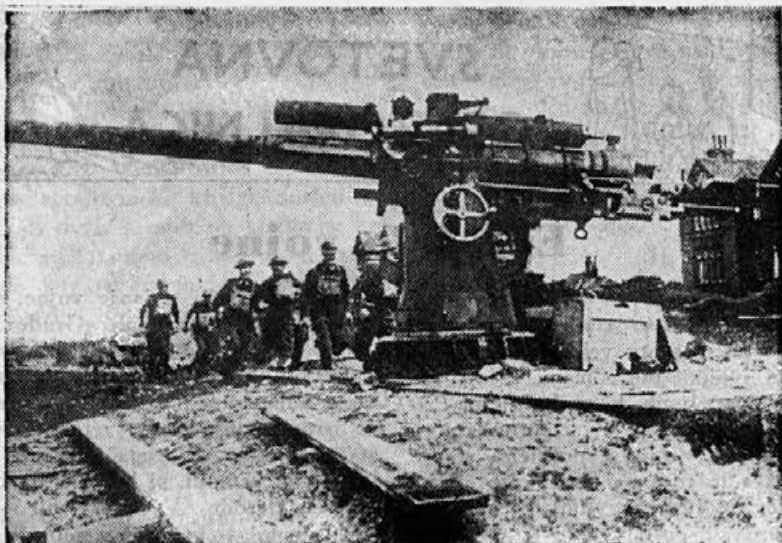
Preglejmo sedaj v kratkem vse, kar se je v Evropi važnega zgodilo v tem letu vojne in poskušajmo še malo pogledati za razlogi, ki so povzročili te dogodke.

Da nam bo pregled olajšan, si bomo vse dogodke razvrstili v dve skupini. V prvo bomo prišteli vse spremembe, ki so bile napravljene z orožjem, v drugo pa vse, kar se je spremenilo na miren, ali kakor se učeno pravi, diplomatski način.

Kje so vzroki sedanje vojne, smo pisali že v prejšnjih številkah »Grude«. Zato jih bomo zdaj samo prav na kratko omenili. Dosti bolj bomo razumeli to sedanjo vojno, če se bomo zavedali, da je ona prav za prav le nadaljevanje prve svetovne vojne štirinajstega leta. Ali drugače rečeno: mir, ki so ga takrat sklenili, ni bil tak, da bi zadovoljil vse narode. Versajski mir — tako ga imenujemo — je nosil v sebi že od vsega početka kali nove vojne. Ta mir je razdelil narode v zmagovalce in premagance. In po dobrih dvajsetih letih se je premaganec toliko opomogel, da je boj nadaljeval. Torej prva svetovna vojna ni odpravila vzrokov, zaradi katerih se narodi tepejo med seboj. In tisto, za kar se tepejo, so pa v bistvu gospodarske dobrine: rudnine, oziroma surovine. Zaradi surovin širijo močnejši narodi oblast nad šibkejšimi, se potegujejo za

Pogled na del Londona s katedralo Sv. Pavla, ki je bil v zadnjem času glavno torišče bombnih napadov

Obrežni top, kakršnih se poslužujejo Nemci in Angleži pri streljanju preko Kanala (40—60 kilometrov)

zemljišča in tržišča (kolonije) in tako se prepletajo gospodarski vzroki z narodnimi, socialnimi, idejnimi itd. Osnovno pa je gospodarsko vprašanje.

Tako smo našli pred sedanjo svetovno vojno dve vrsti držav: ena vrsta je imela dovolj surovin, druga premalo. Nemčija, Italija in Japonska — te so poleg nekaj manjših držav bile države druge vrste — so se oboroževale in si začele prisvajati kos za kosom. Nemčija je segla po Avstriji in Češkoslovaški, Italija po Abesiniji in Albaniji, obe sta se vgnezdili v Španiji, Japonska se pa že četrto leto muči s Kitajsko.

Pregled vojnih dogodkov

Poglejmo zdaj, kako so se razvijali dogodki. Nemčija je čutila, da je dovolj obožena in da je narod dovolj pripravljen na to, da je vojna neizbežna. Nemški politiki so opravili še pred pričetkom vojne veliko in odločilno delo: s Sovjetsko Rusijo so sklenili nenapadalno in trgovsko pogodbo. S tem so si zavarovali hrbet in zagurali rusko žito in petrolej. Zdaj so se čutili dovolj močne, da udarijo. Njihovi generali so izvežbali vojake v modernem vojevanju, ki mu pravimo bliskovita vojna. Udariti kot blisk z vso silo: s topovi, tanki, aeroplani in پهoto. Na ta način je bila Poljska v treh

tednih strta. Zdaj so se obrnili na zapad. Celo zimo in do srede pomladi so se glasila vojna poročila: Nič novega. Toda boj se je vendarle vršil, kot ga narekuje načelo totalne (popolne) vojne. Prešel je na gospodarsko področje. Potapljanje trgovskih ladij, gospodarski in politični pritisk na nevtrale, to je samo nekaj izmed nešteti vrst modernega bojevanja.

Tako je prišel 9. april, ki je presenetil svet z nemško zasedbo Danske in začetek bojev za Norveško, ki so se končali z nemško zmago.

10. maja je začela nemška vojska prodirati v Belgijo, Nizozemsko in Luksemburg. Dne 15. maja se je nizozemska vojska vdala, 28. maja se je predal belgijski kralj s svojo vojsko. Angleška vojska se je umaknila čez Rokavski preliv. Francozi so ostali sami proti silni premoči udarnih nemških motoriziranih oddelkov, ki so vedno globlje prodirali v osrčje Francije.

10. junija napove Italija vojno Franciji in Angliji. 14. junija vkorakajo Nemci v Pariz, francoska vojska ga je prepustila brez boja. Francija prosi Nemce za posebni (separatni) mir in 21. junija je sklenjeno premirje z naslednjimi pogoji: nemška vojska zasede 60—200 km širok pas francoske obale od španske meje do Belgije in vse ozemlje, ki so ga osvojile nemške čete. Francozi izročé vse orožje in trdnjave, industrijske naprave,

ladjedelnice in pristaniške naprave. V nezasedeni Franciji ostane samo 16 milijonov prebivalcev. Na čelu države stopi stari maršal Petain (Peten).

Začela se je borba za Anglijo. Nemci pripravljajo ogromno vojsko za vdor na angleški otok, ki ga 40 km širok pas morja loči od celine. Boj postaja vse okrutnejši. Italijani napadajo angleške posesti v Afriki, zasedli so angleško Somalijo in začno s prodiranjem v Egipt. Nemci noč za nočjo zasipajo London z granatami, Angleži pa rušijo nemška mesta.

Obračun enega leta vojne je ta, da je izgubilo svojo samostojnost šest držav in je bila ena velesila premagana.

Toda v Evropi so se izvršile še druge spremembe, ne sicer z vojno, temveč na diplomatski način.

Prva posledica francoskega poraza je ta, da je iz Evrope izrinjen vpliv zapadnih demokratičnih držav, Anglije in Francije in so si Evropo razdelile v svoja vplivna področja Italija in Nemčija ter Rusija.

Vzhod in jugovzhod

Sovjetska Rusija je ob začetku vojne izjavila, da bo ostala nevtralna in ne bo dovolila, da bi se vojna razširila na področja vzhodne in jugovzhodne Evrope. Vendar pa Sovjetska Rusija ni držala križem rok. V rusko-finski vojni si je zavarovala zaledje svojega drugega največjega mesta in industrijskega središča — Leningrada in obenem dobila premoč na Baltskem morju. Po porazu Poljske je zasedla dele Ukrajine in Bele Rusije, ki so naseljeni z Rusi in ki so jih Pojaki vzeli v rusko-poljski vojni 1918-20. leta. V Sovjetsko Zvezo so pristopile tudi tri baltske države: Estonska, Letonska in Litva. Te države so podpirali tuji, predvsem angleški kapitalisti kot branik proti Sovjetom. Ko je pa ta vpliv popustil, so v volitvah dobile večino delavske stranke in te so proglasile združitve s Sovjetsko zvezo. Tako je Sovjetska Rusija razširila svoje ozemlje za več kot dve Jugoslaviji in pridobila 21 milijonov prebivalcev.

Važni dogodki so se izvršili tudi na Balkanu pri naši sosedih Romuniji. Po prvi sve-

Zemljevid Rumunije z odstopljeno Transilvanijo, Besarabijo in Dobruđo (Glej razlago na spodnji strani zemljevida!)

*General Antonescu,
ki je postal državni vodja Rumunije*

točni vojni je Rumunija zasedla velik del bivše Ogrske — Transilvanijo, Bolgarom je vzela Dobrudžo, Rusom pa Besarabijo. V sedanji vojni pa je morala vse to vrniti. 28. junija so ruske čete prekoračile romunsko mejo in začele zasedati Besarabijo. Zda sta se oglasili Madžarska in Bolgarija in začeli zahtevati svoje. Ker se v pogajanjih niso mogli zediniti, sta Nemčija in Italija z dunajsko odločbo prisodili Madžarski skoro vso Transilvanijo, Bolgarski pa Dobrudžo. Rumunija je tako izgubila skoro polovico svojega ozemlja in tudi njeno prebivalstvo se je skoraj za polovico zmanjšalo, okrog 2 milijona Romunov bo pripadlo Madžarski. V Rumuniji sami so se pojavili veliki nemiri, na zahtevo pristašev Železne garde (nacionalistična organizacija) in vojske se je kralj Karol odpovedal prestolu na korist sinu Mihaelu. Diktator nove romunske države pa je postal general Antonescu (Antonesku).

Vzroki in posledice

Najvažneše vprašanje, ki zanima svet, je, kaj je privedlo do tako hitrega propada Francije in vpada moči Anglije v Evropi. Za vzrok poraza Francije dolže nekateri lahko življenje Francozov, drugi francoske komuniste, oziroma ljudsko fronto, tretji celo francoske učitelje. Vendar odgovor na to vprašanje ni tako lahek in enostaven. Razloge moramo iskati daleč nazaj. Versaj-

ski mir sta skovali Anglija in Francija. Ko so Nemci začeli dvigati glave, so angleški politiki Nemčijo še podpirali, ker so bili prepričani, da se bodo obrnili na vzhod, ne na zapad. Zato so dovolili, da so Nemci zavzeli Avstrijo, da so zasedli Češkoslovaško. Toda račun je bil napačen. Nemci so se s Sovjeti pobotali in udarili na zapad. Tako sta ga polomili obe zapadni državi na diplomatskem polju. To je imelo posledice tudi na vojaškem. Niti Anglija, niti Francija se nista pripravljali na vojno, ker njun kapitalizem ni videl sovražnika v Nemcih, temveč v boljševiški Rusiji. Zato sta pustili Nemčiji, da se je oboroževala in pripravljala za vojno. Tudi nista hoteli skleniti s Sovjeti vojaške pogodbe, ki bi edina mogla preprečiti vojno, katere priče smo danes.

Drugo, kar se svet sprašuje, je, kaj nam bo vojna še prinesla in kdaj se bo končala? Na to vprašanje je odgovor še težji. Cilj Italije in Nemčije je: dobiti nadoblast v Evropi, iztisniti popolnoma Anglijo, razbiti nje imperij in zasedi kolonije. Toda eno vprašanje sproži drugo in vsi dogodki so povezani med seboj. Vojna se vedno bolj širi na ostale dele sveta. V Afriki se že vrše boji za Egipt, v Aziji pa kaže, da se bo vsak hip vnelo za posestva in kolonije. Tam pa je zadeta tudi Amerika, ki se vsak dan bolj približuje vojni. In tako je nemogoče zagledati konec vojne. Odvisen je od razvoja na bojnem polju in od uspehov diplomacije.

*Bivši kralj Karol II.,
ki je pobegnil v inozemstvo*

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Skrb za zimo

Z jesenjo nastopi čas pospravljanja in shranjevanja poljskih pridelkov. Tedaj zaključuje gospodar obračun celoletnega dela svoje družine in višino gospodarskega donosa. Letos bo ta zaključek v prav posebnih okoliščinah: pridelek je v splošnem slab. Kar ni uničila pomladanska pozeba, je k temu pripomoglo skrajno slabo vreme v poletju. Primanjkovalo je tudi delovnih moči in to je najbolj prizadelo naša kmetijska gospodarstva v minulem letu. Delo, ki bi se moralo opraviti v nekaj dneh, ko je bilo lepo vreme, je zaradi pomanjkanja ljudi zaostalo. Radi deževja in zakasnelega obdelovanja je žito, krompir, trta itd. zaostalo v rasti in ni dalo takega pridelka in donosa, kakor smo ga pričakovali. Z jesenjo prihajajo torej nad gospodarja in prav tako nad gospodinjo nove skrbi, kako se bo družina preživljala čez zimo do pozne pomladi.

Če danes zasledujemo časopisna poročila, so skoraj na vsakem mestu poudarjene zahteve delavstva in uradništva po zvišanju plač, tako da bodo odgovarjale današnji draginji. Res, take zahteve so upravičene; prav tako pa se živo čuti potreba po ureditvi prehrane naših družin na vasi, saj bodo morale matere in gospodinje dan na dan računati, za koliko dni je še pri hiši fižola, kako dolgo bo še koruzna moka za kruh in koliko nedelj bo še na mizi krompir, naša vsakdanja jed.

V Ljubljani se vršijo protidraginjske konference, ki se jih udeležujejo zastopniki delavskih in nameštenskih strokovnih organizacij, kakor tudi zastopnice raznih ženskih organizacij. Naša kmetijska žena o tem prav ničesar ne ve. Saj ni še povezana v nobeni organizaciji, ki bi ji dala možnosti, da bi tudi ona iznesla svoje zahteve in predloge za prehrano čez zimo. Zato živi le v delu in strahu, kaj bo še prišlo in se v tem udaja upanju na boljše čase. Le preveč je navezana na zemljo in veruje, da je dala dovolj za vse ljudi, ki delajo.

Kakor so upravičene zahteve delavske in uradniške družine, prav tako so upravičene tudi skrbi naše kmetijske gospodinje.

Res so se cene nekaterim poljskim pridelkom povišale; toda, koliko je kmetov v Sloveniji, ki jim bo to koristilo? Naša kmetijska hiša je danes tudi navezana na kupovanje moke, masti, olja in drugih potrebščin, brez katerih ne more biti najskromnejšega kosila ali večerje. Kaj bo prodajal naš kmet? Gozd, ki ga že leto za letom seka, bo kmalu postal le še sončno pobočje grmičevja. Kje bo dobil drva za domačo uporabo? Kje les za popravilo poslopij? Za prašiče ne bo krompirja in ne otrobov. Kakšna bo potem slanina in koliko bo mesa, si lahko mislimo.

Če so danes take skrbi za najnujnejše, to je za hrano, se nam ni treba čuditi, če bo letos prezebalo na tisoče kmetijskih otrok, ki bodo morali hoditi pozimi v žolo le na pol oblečeni in obuti. Hrana je nezadostna, obleka je slaba, otroci pa slabotni. Posledice prehlada in oslabelosti so boleznin in smrtnih slučajev.

Kako odpomoči temu? Tako se sprašujemo danes množice kmetijskih ljudi. Gotovo pa je, da se bo rešitev našla le, če bodo tudi ljudje na vasi poznali pomen skupnosti, se organizirali in zahtevali več skrbi in pažnje obupnim razmeram in časom, ki prihajajo. Dolžnost merodajnih činiteljev je, da življenje revnih vasi ne prezrejo! Kajti romantika zimskih večerov izginja in tudi lepih, mesečnih večerov za vasovanje ni več. Vse je zamenjal boj za obstanek družine, boj za kruh!

Če je kdo poklican, da sodeluje in ga je treba upoštevati pri ureditvi vseh teh perečih vprašanj na vasi, je to gotovo naša kmetijska žena. Ali ne zahtevajo od nje prav vsi, da daje vasi vedno novih moči, da rodi zdrave otroke in tako nadomešča izrabljene delovne sile.

Bodite pravični do zboljšanja življenja tudi do družin na vasi! To zahteva že izrek: »Le, če so močne in zdrave korenine, bo šele zdravo drevo in sad!«

—eva.

Za bodoče MATERE

Nega in prehrana dojenčka

Nego novorojenčka prevzame po porodu navadno babica, ki ga okoplje in očisti plodne vode iz ust in ušes in po predpisih vkaplja v oči kapljice, ki očuvajo otroka težke očesne bolezni, ki se je lahko naleze med porodom pri bolni materi. Popek, ki ga je babica povila s čistim povojem, mora biti povit, dokler se ne posuši in ne odpade popkovina. To traja približno 5 do 6 dni. V tem času otroka ne kopljemo, temveč ga samo umivamo in pri tem pazimo, da ostane popek vedno suh. Šele ko je popek zdrav, se začne redno kopanje dojenčka. Otroka kopljemo vsak dan in dobro je, da se mati navadi na red, ki dobro dene otroku tudi v vzgojnem oziru, t. j. da koplje otroka vedno ob istem času in to zvečer ali zjutraj, kakor ji pač bolj čas dopušča. Zapomnimo si že zdaj, da je glavno pravilo, če hočemo da nam bo otrok uspeval in da bo zdrav, red in snaga! Že vem, da bo marsikatera pomislila in se spomnila besed, ki jih je slišala, da otroka voda »cera«, da ga »vzame«, da otroka ni dobro vsak dan kopati. Vraže so to, in kogar bomo slišale, ki nam bo to modrost nasvetoval, mu bomo odgovorile: snaga nas vodi do zdravja, nesnaga v bolezen! Le pomislimo, otrok je ves dan zavit v plenice, moči in poblati se, koža mu izločuje vodo in maščobo, kako dobro mu bo storila in osvežila čistilna kopelj in sveže perilo. Otrok bo bolj živahen, rad bo spal in ne bo sitnaril po posteljici. Vsaka mati, ki ima rada svojega otroka in mu dobro želi, si bo tudi pri obilnem delu našla pol ure časa in okopala vsak dan svojega otročička!

Kaj rabimo in kaj si moramo pripraviti za kopelj dojenčka? Pred vsem seveda posodo — kopalno kad, ki je lahko lesena ali pločevinasta. Kopalna kad naj služi samo otroku, ne pa za namakanje in pranje različnega perila in umivanje druge umazanije. Za kopanje moramo pripraviti milo in krpico za umivanje ter perilo — srājčke in plenice — za otroka po kopelji. Otroku umijemo obraz, ušesa in nosek izven kadi. Dobro je, kjer to lahko, da si pripravimo v ta namen vato, iz katere se napravijo svalj-

ki za nosnice in ušesa. Važno je, da otroku vsak dan izčistimo nosek. Otroku se sicer nosek zamaši s posušeno nosno sluzjo in mu ovira dihanje in že imamo sitnega otroka, mati pa misli, da ga zavija po trebuhu.

Toploto vode merimo, kjer je to mogoče, najbolj sigurno z vodnim toplomerom, ki mora pokazati okoli 35° do 36° C; kjer tega ni, pa s komolcem roke. Ta nam je najboljši pripomoček, ker je občutljiv in takoj občutimo, ali je voda premrzla ali prevročna. Z vodo ne smemo štediti. Vzamemo jo toliko, da je otrok v vodi, le glavicu mu držimo z levo roko ven. Otroka primeš z levo roko čez hrbet pod levo pazduho za levo ramo, tako da glavica leži na roki pod komolcem, z desno roko pa umivamo otroka s krpico, ki jo sproti namilimo z milom, kakršnega pač imamo pri hiši. Vsako milo je dobro. Pri kopanju moramo paziti predvsem na teme glave, da ga dobro očistimo, ker sicer bodo nastale temance. Temance, to so zopet stvar, o katerih je toliko besed. Videla sem že otroka s temanci kot hrastova skorja, izpod njih pa je smrdelo že od daleč. Pa sem slišala modrovati staro ženo: otrok mora imeti temance, drugače ima mehko glavo in ne bo mogel nositi škafov na glavi, ali pa: temance mora otrok imeti, Bog varuj, da bi mu jih odpravila, bo bolan!

Pa si pogledjmo, kaj pa so prav za prav temance? Na kratko: nesnaga! Na temenu izloča koža precej maščobe, ki se s prahom in nesnago zlepi, pa imamo temance. Torej proč s temanci in babjimi vražami! Kako se mi smilijo otroci, ki jih vidim po kmetskih hišah s temanci, ko jim lepijo na glavi in povzročajo srbenje. Otrokovo glavo mora biti čista! To dosežemo, če otroka vsak dan redno koplamo z milom, če pa je otrok zapušen in so se mu naredile temance, jih odpravimo na sledeč način: čisto platneno krpo namočimo v olje in pustimo čez noč pod kapco na glavi, zjutraj glavo skoplamo s toplo vodo in milom, če ni prvič dobro, ponovimo še enkrat in v dveh dneh imamo čistega otroka. Predvsem pa pazimo, da čistimo otroka sproti!

Pri kopanju pazimo na gube pod pazduho in med nogicami, da povsod očistimo nesnago. Kopelj naj traja 4 do 5 minut. Po kopelji otroka obrišemo, pazimo, da ja posušimo vodo med gubami — pod vratom, pazduho, nogami, kajti dostikrat postane od tega rdeča vneta koža, ker tam zastaja voda, ki se po kopelji dobro ne posuši. Ust otroku ne smemo prati. Otrokova usta so čista, prihranimo si to delo za kasneje, ko bo otrok imel zobe! Posipalni prašek rabimo, če hočemo kožo temeljito posušiti vode. Posipamo ga med gube na tanko in izbršimo. Okopanega otroka oblečemo in povijemo v plenice ter položimo v posteljico spat.

—ža.

● **Košarnik** daje izvrstno prikuho, zato bi ga bilo dobro v bodoče malo bolj upoštevati. Seje se v septembru do začetka oktobra v sveže gnojeno in močno zemljo do pol pedi narazen. Priporočljiva vrsta je Sibirski zboljšani košarnik.

● **Šalota** je čebula, ki je bila k nam prirešena iz Palestine. Posamezne čebulice sadimo v jeseni, oktobra do prve polovice novembra, v rahlo in s preperelim gnojem (tudi kompostom) pognojeno zemljo. Razdalja med posameznimi vrstami naj bo za dobro ped. Znani sta: Navadna in Velika rjava.

● **Zimski česen** posadimo v oktobru v zemljo, ki ni sveže pognojena. Dobra vrsta za jesensko setev je Veliki orjaški.

● **Drobnjak** posadimo v lončke za prezimovanje. Postavimo ga na okno v kuhinji ali na kakšnem podobnem prostoru, kjer je svetloba in ne zmrzuje.

● **Zelje**. V septembru že sejemo nekatere vrste zelja in ohrovt. Presadimo ga v novembru v 10—15 cm goloboke jarke, ki jih napravimo od vzhoda proti zahodu. S tem sadike zavarujemo proti mrzlim vetrovom, jarki pa pripomorejo, da sadike sneg bolj pokrije in ne zmrznejo. Zgodaj pomladi jih okoplujemo in obsujemo. Tako zelje naredi glave že začetkom julija. Priporočljive vrste so: Bideriško, Erfurtsko in Ivanjsko.

● **Korenje**, ki ga rabimo zgodaj pomladi za juho in prikuhe, tudi lahko sejemo v septembru. Proti mrazu ga zavarujemo s tem, da ga pred snegom pokrijemo s smrekovimi vejami.

● **Zimsko solato** sejemo do konca septembra. V oktobru pa jo presadimo v jarke, kakor zelje.

● **Špinačo** (zimsko) sejemo za zimsko in zgodnjo pomladno uporabo do srede oktobra na proste grede.

Tuje ali inozemske dišave

Tem dišavam se je cena z nastopom vojne zelo povišala. Dobivamo jih namreč v največji množini iz Indije, Afrike in Azije. To so samo suhe dišave in imajo prijeten in močan duh. Rabimo jih zato, da napravijo jed lažje prebavljivo in okusnejšo. Preveč pridanih dišav lahko jed pokvari ali tudi napravi zdravju škodljivo. Radi tega bodimo pri tem pazljivi! Teh dišav nikdar ne pridajamo jedilom, da bi se z njimi še dolgo kuhala, temveč jih pridenimo takrat, ko so že skoro kuhana.

● **Beli in črni poper** je najbolj poznana in najnavadnejša dišava. Beli poper je dozorelo, črni pa nedozorelo zrno. Črni poper je bolj ostro dišeč kakor beli. Uporaba popra je zelo različna, saj ga v gospodinjstvu skoro nikjer ne manjka.

● **Klinčki** so nerazcveteno popje neke vrste mirtinega drevesa. Uporabljamo cele ali stolčene klinčke, k mesnim, močnatim in sadnim jedilom.

● **Zafran** je cvet zafranove rastline, ki je posušen cel ali stolčen. Doma prav tako pridelujemo domači zafran, ki je pa milejši in manj izdaten. Uporabljamo ga za juhe ali pa za jedi, ki jim hočemo napraviti lepo barvo.

● **Ingver** je pripravljen iz neke rastline, ki raste v Vzhodni Indiji. Največ se rabi kot zdravilno sredstvo, pa tudi v kuhinji, vendar ga v prav malih količinah pridajemo jedilom.

● **Piment** je zelo močnega vonja. Stolčen ima vonj po klinčkih, cimetu ali po oreščku. Pridajemo ga mesnim in močnatim jedilom.

● **Vanilija** je dišava, brez katere si skoraj ne moremo misliti močnatih jedil. Raste v Ameriki. V trgovini kupujemo stroke te rastline.

● **Muškat** poznamo kot cvet ali pa sad; slednji je znan pod imenom orešček. Dajemo ga v juhe in prikuhe, orešček pa tudi v mesne izdelke, klobase, salame itd.

Vloženo sadje v sladkorni raztopini

En in pol kg sladkorja raztopi v enem in pol litru vode in pusti, da prevre. V vrelo raztopino daj sadje, ki si ga očistila in dobro zbrisala in pusti, da še malo prevre. Nato poberi sadje iz raztopine in ga dobro ohladi. Sladkornemu soku pridene $\frac{1}{4}$ l finega špirta in 1 gram salicila (dobiš ga v lekarni). Ko se sadje ohladi, ga vlagaj v kozarec in zalivaj s pripravljeno tekočino. Zaveži in shrani. To sadje je zelo dobro za kompot.

Kosilo za sedanje dni Kruhovi cmoki

Bel kruh ali žemlje zreži na kocke in jih deni v skledo. Na masti zarumeni malo čebule, in ko je dovolj prepražena, ji pridene še zelen, drobno zrezan peteršilj. To primešaj kruhu. V loncu pa zmešaj $\frac{1}{4}$ l mleka in dve jajci; to polij po kruhu, da se dobro prepoji. Ko je kruh razmočen, primešaj še $\frac{1}{4}$ kg moke in iz te zmesi napravi z rokami cmoke. Ko jih delaš, si roke zmakaj v vodi, da se jih testo ne prime. Kuhaj jih v slani vodi 20 do 25 minut. Zabeli jih z ocvirki ali pa z zarumenelimi drobtinicami in jih daj k solati ali omaki na mizo.

Omaka iz kumar

Kumare zribaj, nasoli in jih pusti stati. Na masti napravi svetlorjavno prežganje, ki mu pridene drobno zrezane čebule. Na prežganje deni ožete kumare. Vse skupaj polagoma duši, malo zalij, dodaj lupinico limone in ščepec popra in preden deneš na mizo, še pridene 2 žlici smetane.

Jabolčna pita

Napravi testo iz 1 litra moke, 15 dkg sladkorja, 20 dkg surovega masla, 2 rumenjakov in 4 žlice belega vina (seveda, če ga imaš), in pridene nekaj limoninih lupinic in pecilnega praška. Polovico testa razvaljaj za palec na debelo in ga deni v pekač. Na to potresi na lističe zribana jabolka, katerim si dodala še nekaj sladkorja in malo cimeta. Iz druge polovice testa pa delaj svaljke in

jih polagaj na jabolka v obliki mreže. Peci v precej vroči pečici. Ko je pečeno, razreži na poljubne kose in potresi še malo s sladkorjem. Mesto jabolk lahko uporabiš tudi češplje, ki si jim odvzela koščice.

Za vse žene in dekleta! Zakaj kupujete drage kuharske knjige, ko pa dobite za din 10.— zbirko preizkušenih receptov, ki jih je spisala poklicna kuharica po lastnih dolgoletnih izkušnjah? Razne juhe, navadne in pikantne omake, od navadne pečenke do najfinejše mesne specialitete, od navadne močnate jedi do najfinejše torte, razno pečivo za vse prilike, razne likerje in barske pijače ter razne druge domače in tuje specialitete lahko okusno skuha po tej knjigi vsaka žena in dekle! To vam jamči pisateljica knjige, ki je kuhala v prvovrstnih restavracijah in hotelih, in ki je prebrodila že pol sveta. Kuhajte po teh receptih in vaša družina bo z vašo kuho zadovoljna. Nakažite din 10.— na račun Poštne hranilnice št. 14.259 ali pa pošljite v znamkah na spodnji naslov in pošljem vam knjižico poštne prosto. Deziderij Mizerit, Zidani most št. 11.

PRAKTIČNI NASVETI

- Čebulo za vlaganje raznih solat, zlasti, če je večja množina, lepo in hitro narežeš na strgalniku, ki ga imaš za kumare.
- Limono pred uporabo malo pogrej, pa bo dala veliko več soka.
- Uvelo zelenjavo daj za nekaj časa v mrzlo vodo, kateri si pridala nekaj soli. Zelenjava se hitro posveži.
- Staremu krompirju izboljšaš okus, če mu med kuhanjem pridaš par kapljic kisa.

Popravek. V 7. (juljski) številu »Grude« v članku »Prekmurske slike«, je bilo pomotoma objavljeno, da imajo evangeličani v Prekmurju 5 cerkva, pravilno bi moralo biti: 10 cerkva.

SLOVENSKA KMETSKA MLADINA NA DELU

Velika slavnost kmetске mladine

Izredno lepo uspeli praznik žetve v Hercegovcu. Uspešno delovanje češke kmetско mladinske organizacije za kulturni preporod vasi.

Zelo malo je prireditve, ki bi bile po svoji zamisli, po svojem značaju in zunanjih oblikah tako učinkovite, kakor so ravno slavnosti kmetске mladine. Vse te prireditve so se porodile v srcih tiste kmetске mladine, ki je bila skozi tisočletja brezpravna masa, za katero ni imel nihče skrbi in ne sočutja, in ki je bila prepuščena, kakor divja žival v nedostopnih gozdovih. Prav za prav je bila še na slabšem, ker ni živela v svobodi in ker se je od nje zahtevalo nešteto žrtev v različnih oblikah. Tlačanila je, delala za druge in plodove njenega trpljenja so uživali tisti, ki so jo vladali in tlačili.

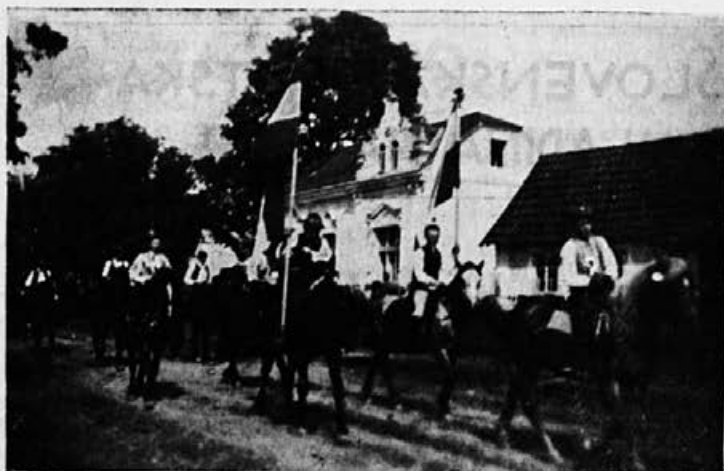
Prazniki žetve so znak, da se je ta kmetška mladina zavedla in da se hoče osvoboditi vseh posledic tlačanske dobe. Zato se upira vsakemu nazadnjaštvu in vsem krivicam, ki jih je prenašala do današnjih dni. So pa te prireditve tudi pomemben znak prosvetnega in kulturnega razmaha, ki ga lahko z veseljem pozdravlja vsak, ki hoče dobro našemu narodu in njegovemu obstoj.

Češka kmetška mladina, ki je v Jugoslaviji organizirana v »Sdruženi venkovskega dorostu« s sedežem v Daruvarju, je priredila v nedeljo 25. avgusta t. l. velik praznik žetve. Prireditve se je vršila v Hercegovcu, lepem naselju v ravninskem delu Hrvatske, tik ob meji Slavonije. Hercegovac, kakor tudi mnogi okoliški kraji, so pomešani s Čehi in Hrvati, ki v zadnjem času složno sodelujejo na gospodarskem in kulturnem področju. V Hercegovcu je sedež občine in župnije, ima pa tudi več krasnih javnih zgradb, tako: gasilski dom, Hrvatski seljački dom, Masarykov dom, Češko manjšinsko in državno šolo. Nad vsemi zgradbami pa se ponosno dviga orjaški paromlin g. Petra, tamkajšnjega industrijalca, ki priča, da je pokrajina plodna žitnica.

Ze ob 5. zjutraj je zadonela po Hercegovcu udarna koračnica godbe na pihala, ki je zdramila poslednjega prebivalca. Budnica je bila uvod v slavnostni dan. Ob 9. uri dopoldne se je vršila slavnostna sv. maša v župnijski cerkvi, katero je daroval kate-

Članice v čeških narodnih nošah se zbirajo za povorko

*Skupina
konjenikov hiti
na zbirališče za
povorko*

het g. prof. Salač. Službe božje so se udeležili številni zastopniki raznih organizacij in velika množica kmetijske mladine, ki je že do takrat prispela iz raznih krajev z vozovi, avtomobili in kolesi.

Pri pridigi je g. profesor pohvalil poštna prizadevanja organizirane kmetijske mladine pri njenem delu in jo vzpodbujal, da v tem pravcu nadaljuje. Posebej je še poudaril tudi važnost njihovega poklica, ki prideluje kruh za vse.

Takoj nato se je vršilo v veliki dvorani Masarykovega doma zborovanje Čehov, ki ga je vodil predsednik Češke besede (češkega prosvetnega društva) g. Petr iz Hercegovca. Na njem so obravnavali vsa vprašanja, ki se tičejo gospodarskega in kulturnega stanja češke manjšine v Jugoslaviji.

Po zborovanju se je vršilo skupno kosilo vseh udeležencev. V prvih popoldanskih urah, ko so prihajali poslednji udeleženci na kmetijski praznik, je bil Hercegovac poln kmetijske mladine in ostalega ljudstva. Ogromne množice so se prelivale po glavni cesti na zbirališče, kjer se je urejevala povorka.

Ob 2. uri popoldne, ko je bil dan znak za odhod, je zadonela udarna koračnica godbe na pihala Društva kmetijske mladine iz Velikih Zdencev. Na čelu povorke so ponosno jezdili kmetijski konjeniki z zastavami. Za njimi je vozil močan oddelek kolesarjev z okrašenimi kolesi. Po majhnem presledku je strumno korakal praporščak z zelenim praporom in s štiriperesno deteljico v sredini. V soncu se je bleščala konica v obliki kose, simbol mladega kmetijskega pokolenja. Po primernem razmaku je sledilo vodstvo »Sdruženi venkovskega doro-

stu« s predsednikom tov. Karlom Herotom in podpredsednico tov. Jožko Hejtmankovo na čelu in zastopniki drugih organizacij. Veliko pozornost je vzbudila tudi udeležba večje skupine hrvatskega kmetijskega pokreta. Saj se je udeležilo povorke članstvo Hrvatskega kmetijskega pevskega društva v zanimivih narodnih nošah, za njimi pa je korakala uniformirana formacija Hrvatske seljačke zaščite pod vodstvom svojega stotnika. Potem je sledila velika skupina članic v slikovitih čeških narodnih nošah, takoj za njimi pa so se pričenjali prizori iz novodobnega kmetijsko-kulturnega delovanja. Krasne skupine so predstavljale članice, ki so nosile na ogrodju žitne vence v lepih se skladajočih velikostih. Za vence so bili privezani dolgi trakovi v narodnih barvah, katere so spremljajoč držale članice in na ta način simbolično prikazovale skupnost dela in trpljenja, skupnost uspehov pridelanega kruha in skupnost veselja in borbe za svoje pravice. Tako so se vrstile skupina za skupino z različnimi napismi in udarnimi gesli, ki si jih je osvojilo kmetijsko mladinsko gibanje. V velikem številu so bile zastopane skupine naprednega gospodarstva. Med njimi smo videli moderne pluge, kosilne stroje, stroje za žetev, sejalne stroje, obračalnike itd. Vsi stroji so bili okrašeni z zelenjem in cvetjem. Zaključek povorke pa so tvorili okrašeni vozovi.

Na obeh straneh ceste je bilo nabito polno ljudstva, ki je nepregledno in krasno urejeno povorko navdušeno pozdravljalo. Med petjem, vrskanjem in vzklikanjem je povorka ob spremljevanju dveh godb na pihala prispela na obsežen prostor poleg Masarykovega doma.

Ogromno množico zbranega ljudstva je raz balkona doma pozdravil za pripravljani odbor svečanosti g. **Josef Petr**, posebej pa je še pozdravil zastopnike raznih organizacij, in sicer zastopnika predsednika **dr. Mačka** g. narodnega poslanca **Tomo Vojkovića**, predsednika Zveze kmetiskih fantov in deklet tovariša **Ivana Kronovška**, zastopnika Hrvatske seljačke stranke, Seljačke zaščite, namestnika poslanca za daruvarski okraj g. **Časteka**, okrajnega šolskega nadzornika itd.

Za njim je dobil besedo poslanec **Vojković**, ki je izročil pozdrave predsednika **dr. Mačka** in med drugim poudaril, da so bili Slovani od nekdanj poljedelci, ki so si s trdim delom pridelovali kruh, nikoli pa niso bili razbojniki, ki bi živeli na račun drugih. Kdor ima svoj dom in svojo rodino, kdor obdeluje svojo zemljo, je pošten človek. Če pa si hočemo obvarovati to, kar si s trdim delom pridobimo, moramo hoditi stopinjah **Stjepana Radića**; to je, biti moramo složni in trdno organizirani. Govoru g. poslanca je sledilo veliko odobravanje.

Nato je spregovoril predsednik Zveze kmetiskih fantov in deklet **tov. Ivan Kronovšek**, ki je izročil pozdrave organizirane kmetске mladine iz Slovenije in poudaril sličnost delovanja kmetско-mladinskih organizacij in isti cilj, ki je: nadaljevati borbو Matije Gubca proti izkoriščevalcem in zatiralcem kmetskega ljudstva. Zato pa se je treba usposobiti in kot organizirana celota nadaljevati delo **Stambolijskega, Radića** in **Švehle**, ki so bili veliki slovanski kmetски voditelji. Naglasil je nujno potrebo po skupnem delovanju slovenske, hrvatske, srbske in tudi češke kmetске mladine

za dobrobit svoje domovine — Jugoslavije. Tovarišu predsedniku je množica navdušeno vzklikala.

Zaključni govor je imel predsednik »Sdruženi venkovskeho dorostu« **tov. Karel Herot**, ki je v krepkih in jedrnatih besedah naglasil velik uspeh kmetско-mladinske organizacije. Pred nekaj leti je bila ta kmetška mladina zapuščena, živela je brez cilja, današnje zborovanje pa je viden dokaz njenega podrobnega prosvetno-kulturnega dela. Kmetски človek, ki dela za sebe in za druge, ne sme biti zadnji, temveč mu pripada prvo mesto v javnem življenju. Zato pa kmetско mladinsko gibanje trdno in odločno zasleduje cilj, temu človeku priboriti pravice, ki mu kot jedru naroda pripadajo. Ob zaključku svojega govora je pozval vso navzočo kmetско mladino, da z nezmanjšano voljo in odločnostjo nadaljuje prosvetno in kulturno delo, ki je osnova za uspehe, ki jih pričakujemo v bodočnosti. Govoru **tov. predsednika Herota** je sledilo gromko ploskanje in odobravanje.

Po zborovanju so sledili narodni plesi in običaji, ki so jih izvajali člani in članice posameznih društev. Težko je reči, katera skupina je bila boljša, ker je bilo soglasno mnenje vseh, da so odlično rešili svojo nalogo. Gotovo je, da ta način kulturnega udejstvovanja nam Slovincem manjka, Čehi pa skrbno pazijo, da ohranijo vse ostenke kulturnega udejstvovanja iz prošlosti.

Prvo »Žetveno sceno« je predvajalo društvo iz Hercegovca. Sledila je »Žetvena polka« društva iz Velikih Zdencev. Silno ljubke so bile proste vaje, ki so jih izvajali učenci češke šole iz Hercegovca. Društvo iz Hercegovca je nato predvajalo »Lepoto letnih

Člani in članice Hrvatskega kmetskega pev-skega društva v slikovitih narodnih nošah korakajo v povorki

*Krasne skupine
z okrašenimi
žitnimi vencami
vzbujale splošno
pozornost*

dob». »Slovaško besedo« je izvajala mladi-
na iz Bjelovarske okolice, simbolične vaje
pa društvo iz Hercegovca. Za zaključek pa
so vsa društva skupno predvajala »Češko
besedo«, ki je napravila silno močan vtis.
Vse točke je spremljala godba na pihala in
je vsak nastop množica nagradila z navdu-
šenim odobravanjem. Zadovoljni so bili vsi
udeleženci, zlasti pa organizacija, ki je tudi
ob tej priliki dobila moralno zadoščenje za

svoje napore pri težkem kulturnem delu.
Po sporedu je sledila zabava na prostem in
v vseh prostorih Masarykovega doma, kjer
sta neumorno igrali dve godbi na pihala.

Praznik žetve je brez dvoma zapustil ne-
izbrisne spomine pri vseh udeležencih,
kmetsko-mladinskim organizacijam pa je
dal nove pobude za delo, ki ga bodo z vese-
ljem in zadoščenjem nadaljevala.

Naši izleti

Ker hočejo imeti naše organizacije raz-
mah, zlasti s svojimi vsakoletnimi priredit-
vami, časovne prilike pa tega ne dopuščajo,
zato prirejamo poučne izlete.

Za vsak izlet pa je treba napraviti načrt,
to se pravi, izlet mora biti dobro organizi-
ran. Cilj izleta naj bo vedno ogled naravnih
krasot ali krajev z zgodovinskimi poseb-
nostmi.

Zato je neobhodno potrebno, da si pri
vsakem društvu za izlet izdelate točen na-
črt, če hočete, da bo uspel in zadovoljil
udeležence. V načrtu določite vse kraje,
skozi katere se boste vozili, kraje, v katerih
se boste ustavili in tudi čas, ki ga boste v
posameznih krajih potrebovali. Preskrbite
si ceneno prenočišče in vsaj enkrat na dan
toplo hrano, kar je treba naročiti več dni
vnaprej. Ustavite se v krajih, kjer si boste
lahko že spotoma ogledali kakšno zanimi-
vost. Če je v dotičnem kraju Društvo kmet-
skih fantov in deklet, stopite z njim v stik,
da vam bo lahko na razpolago z razlago
vseh zanimivosti dotičnega okoliša. Pri izle-
tih se nikakor ne smemo ozirati na želje

posameznikov, ki bi hoteli obiskati vsako
gostilno, pač pa mora biti na prvem mestu
interes vse skupine.

Če slučajno prenočujete in sicer v kraju,
kjer se je treba vpisati v knjigo za tujce,
naj vodja izleta napiše zaglavje, n. pr.:
Društvo kmetških fantov in deklet Škofja
vas, 35 članov-izletnikov; vodja Matija Za-
vednik. Nato pa se vpišejo vsi člani, ka-
kor zahteva predpis. Nespametno je, če se
izletniki branijo vpisa, še bolj pogrešno pa
je, če vodja iz brezbriznosti ne napravi za-
glavja. Naj vidijo tudi drugi izletniki, ki
bodo prispeli za nami, da se je tu mudilo
to in to društvo, s tolikimi člani in člani-
cami.

Kjer imate naročeno hrano ali prenočišče,
bodite točni, ker to zahteva red in z netoč-
nostjo napravite samo slab vtis.

Krona izleta bodi cilj. Izberite si kraj, od
katerega boste imeli največ haska in kjer
vas bo videlo tudi največ ljudi. Naloga
vodje je, da vas spozna z vsem, kar je v
načrtu in je najboljšo, da opravi to s pri-
mernim govorom. Ta govor naj vsebuje opis
naravnih in zgodovinskih posebnosti dotič-

nega kraja, vsebuje pa naj tudi cilj našega gibanja, torej idejno obeležje.

Če pa hoče vodja izleta to nalogo dobro opraviti, mora biti vsaj deloma govornik in poznati mora vse stvari, ki so v zvezi z izletom. Od sposobnega vodje je odvisen izlet. Izkoristiti mora vse, kar bi zanimalo izletnike, kar bi jih lahko poučilo in bodrilo. Če je izlet tako organiziran, potem bodo z njim vsi zadovoljni in ga ne bodo nikoli pozabili. Zapomnimo pa si in ravnajmo se po izreku: Zmožen vodja, uspešen izlet!

Viktor Jožep.

Ljubljana

Ljubljansko Okrožje kmetiskih fantov in deklet je imelo v nedeljo, dne 15. septembra t. l. sejo, na kateri so se obravnavale tekoče zadeve in delovanje naših organizacij v jesensko-zimski dobi. Sprejeti so bili važni in odločilni sklepi, ki bodo imeli za naše kmetско-mladinsko gibanje v ljubljanski okolici velik pomen. Vsa Društva kmetiskih fantov in deklet, ki zaradi zadnjih razmer niso mogla delovati, je treba takoj poklicati k delu. Zažareti morajo vsa naša ognjišča kmetске kulture in prosvete.

V nedeljo, dne 6. oktobra t. l. se bo vršila ob 9. uri dopoldne konferenca vseh društvenih predsednikov in tajnikov oziroma tajnic v Ljubljani. Ker se bodo obravnavala važna vprašanja za delovanje v jesensko-zimski sezoni, opozarjamo vse, da se konference zanesljivo udeležijo!

Nemčevci - Markišavci

Tudi pri nas smo spoznali, kako potrebna je kmetски mladini izobrazba. Zato se bomo proti vsem oviram, da bi si ustanovili Društvo kmetiskih fantov in deklet. Že lansko leto smo se zbrali fantje in dekleta, da se pridružimo že organizirani kmetски mladini v Sloveniji. Izvolili smo pripravljalni odbor in vložili pravila, toda ustanovitev nam ni uspela. Toda napram vsem oviram nočemo opustiti naše skupne misli! Delovati hočemo še naprej, kajti zavedamo se važnosti našega kmetskega dela in trpljenja. — Kot pripravljalni odbor smo z uspehom priredili že dve igri in s tem dokazali, kaj zmore volja in vztrajnost kmetске mladine. Priredili smo 26. maja t. l. tudi lepo uspeli izlet v Apače in na Kapelo. — Upamo, da se nam bo, kljub vsem težkočam,

vendar še posrečilo ustanoviti društvo, po katerem vsi fantje in dekleta zelo hrepnimo! (Dopis je značilen za odločnost in zavednost naše kmetске mladine. Želimo, da bi bilo to povsod, v sleherni slovenski vasi! — Op. ured.)

Irena Cipot.

Dramlje

Društvo kmetiskih fantov in deklet je zadelo težka izguba. V ponedeljek, dne 9. septembra t. l. se je s kolesom smrtno ponesrečil tov. Franc Škerlj.

Pokojni tovariš je bil star komaj 23 let in je bil eden najagilnejših članov in odbornikov našega društva. S svojim mirnim nastopom si je pridobil zaupanje vseh tovarišev in tovarišic, zato je izguba, ki je nastala z njegovo smrtjo, toliko občutnejša. Že od izstopa iz ljudske šole je bil član našega društva; Nihče in ničesar ga ni moglo odvrniti od tega. Ali se mu ni delala radi njegovega neupogljivega značaja velikokrat kriyica? Le tisti, ki se ne upognejo ob vsakem vetru, so in bodo v življenju kaj pomenili. Zato nam je toliko hujše za teboj, dragi tovariš! Pogrešali te bomo na sejah in sestankih; tudi pri pevskih vajah pozimi te ne bo! Prav tako te bomo težko pogrešali kakor doma oče, mati in sestre.

Tebi, dragi tovariš, pa želimo mir v domači grudi!

Cven

V nedeljo, dne 22. septembra t. l., se je vršil pri nas ustanovni občni zbor Društva kmetiskih fantov in deklet, ki je postavil nove temelje za izobrazbo naše kmetске mladine. Že nekaj mesecev smo nestrno pričakovali ta dan, ki se nam je po tolikih ovirah vendarle uresničil. Tako bomo lahko že v zimski sezoni pridno delovali. Prihodnjič bomo podrobno poročali o našem delu in izvolitvi novega odbora. Delegat Zveze je bil njen podpredsednik tov. Jožko Tomazič.

Sv. Pavel pri Preboldu

Naše Društvo kmetiskih fantov in deklet je kljub raznim težkočam priredilo v nedeljo, dne 1. septembra t. l. tombolo, ki je dobro uspela. Po tomboli se je razvila prav prijetna domača zabava, ki je nudila vsem obiskovalcem neprisiljenega veselja. Čisti dobiček bomo uporabili za izpopolnitev knjižnice in za prirejanje raznih tečajev v zimski sezoni.

Bloke

Pred časom sta se poročila tov. Ivan Ko-rošec, predsednik logaškega Okrožja kmet-skih fantov in deklet in tovarišica Marica Mulčeva in Zerovnice. Na življenjski poti jima vsa notranjska kmet-ska mladina želi mnogo sreče z željo, da ostaneta tudi v bodoče naša sodelavca in naklonjena kmet-sko-mladinskemu gibanju!

Grahovo

Poročila sta se tov. Matija Telič in tov. Minka Hribar, oba iz Zerovnice. Mlademu paru želimo na novi poti veliko sreče!

Pričetek Zadrुžne šole v Ljubljani

V Ljubljani obstoja že trideset let Za-družna šola, ki traja dve zimi od srede oktobra do Velike noči. Namen šole je strokovno izobraziti in vzgojevati bodoče za-družne delavce, zato se podučujejo tile predmeti: slovenski jezik, zadrुžništvo, nauk o vodstvu zadrug, računstvo, knjigo-vodstvo, zadrुžno, menično in trgovsko pravo, strojepisje, železniške tarife in ca-rine.

V I. letnik se sprejemajo fantje, ki so do-vršili 16. leto, vsaj ljudsko šolo in ki osta-nejo na domu ter so pripravljani delovati v domačih zadrugah; v II. letnik se spreje-majo tisti, ki so dovršili I. letnik.

Kdor želi obiskovati šolo, mora prositi za sprejem. Prošnjo je nasloviti na Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani, Pražakova ulica 11 in ji priložiti krstni list in zadnje šolsko spričevalo (tisti, ki prosijo za spre-jem v II. letnik, spričevalo I. letnika). Proš-nje ni treba kolekovati.

Kdor je revn in želi prejemati tudi pod-poro, mora to v posebni prošnji utemeljiti in ji priložiti premoženjski izkaz, ki mu ga sestavi občinski urad.

Prošnje je treba vložiti najkasneje do 5. oktobra t. l.

Plačati je treba šolske potrebščine in to-liko za stanovanje in hrano, kolikor ni po-krito s podporo, največ 100.— do 150.— din na mesec.

Razlaga tujih besed

● **Kolavdacija** je latinska beseda in po-meni odobritev, oceno. Predno se kakšna javna zgradba, cesta, most, železnica itd. izroči uporabi, izvrši nadrejena oblast, v večini slučajev okrajno načelstvo, kolavdac-ijo. Za to določena komisija strokovnja-kov oceni in odobri zgradbo oziroma javno uporabo, če je vse izgotovljeno in naprav-ljeno po zakonitih predpisih. Z drugo besedo: komisija kolavdira. Kar spada v delo-krog okrajnega načelstva, kolavdira komi-sija načelstva, kar pa spada v območje ba-novine ali države, pa kolavdira Banska uprava ali posamezna ministrstva. Banovin-ske zgradbe, ceste itd. spadajo v delokrog banovine, državne zgradbe, ceste, železnice itd., pa v delokrog države, — Kolavdacija je potrebna tudi za druge stvari; tako n. pr. za gradnje mlinov, žag, elektrarn in podob-no. Kdor hoče odpreti trgovino ali gostilno, mora še poprej poleg drugih stvari zaprositi za kolavdacijo. Komisija potem oceni, ali so prostori za javni lokal pravilno zgra-jeni, dovolj prostorni in zračni, ali odgo-varjajo še drugim higijenskim predpisom (čiščenje posode, stranišče) in ali so v skla-du iz prometnih ozirov. Tu pride v poštev neposredna bližina železnice, ceste, vode in podobno. Kadar komisija kolavdacijo iz-vrši, potem se pravi, da uporabo dovoli ali pa odkloni. — Za kolavdacijo so predpisa-ne takse in stroški za komisijo, kar zneso prilično veliko vsoto.

● **Ordinacija** je prav tako beseda latin-skega izvora in pomeni zdravniško poslo-vanje in duhovno posvečenje. Če zdravnik posluje pravimo, da ordinira. Čas njegovega poslovanja se imenuje ordinacija ali ordi-nacijske ure. — Ordinarijat je škofijska glavna pisarna ali urad. Zato slišimo: la-vantinski ordinarijat, ljubljanski ordinari-jat. Verske knjige (katekizme, zgodbe itd.) odobrava ordinarijat. — Ordinarij se ime-nuje škof, redni profesor vseučilišča, zdrav-nik ali predstojnik oddelka kakšnega zavo-da. — Iz te besede izhaja še izraz: ordina-ren, ki pomeni navaden, podel, prostaški. Ordinaren je tisti človek, ki se nespodobno obnaša, ki je prostaški in podel. Ordinarne ljudi najdete v vseh stanovih in poklicih. So prostaški v govorjenju in v občevanju z ljudmi. Nimajo smisla za dostojnost in za lepoto; skratka, brezobzirni so in jih pri-števamo k ljudem slabega značaja. Ordinar-nost je pojav, ki je lasten manjvrednim ljudem.

Jzidor Horobač:

Mežnar Brkljač

»Karkoli bi drugače napravili, po mojem ne bi dosegli tega, kar hočemo. Povejte še vi, kako mislite, vendar vam svetujem, da me poslušate.«

»Nisi prazna, Brinjevka, in dobro si povedala,« meni Klančnik. »Jaz sem že zato, zdaj pa še drugi povejte svoje.« Ostali so pritrdili Klančniku in tako je bila stvar zaključena.

Ko so se začeli posamezniki pomenkovati, kako bodo Brkljača napadli, je pogovor prekinila Brinjevka in naročila Klančniku, naj o stvari obvesti vse tiste, ki niso bili danes pri Sv. Antonu, da bodo vedeli, kako in kaj. On naj opravi to delo na Spodnjem in Zgornjem Vrhu, ona pa bo vse to uredila v Bukovju in v Preseki. Vsem je še zapretila, naj o stvari nikomur ne pripovedujejo, na cvetno nedeljo pa se zberejo pri Kladniku, odkoder bodo odšli skupno na licitacijo. Ker je prišla že do svoje hiše, se je prijazno poslovila in jim želela srečno pot.

Klančnik je bil dobro razpoložen in je mesto Brinjevke zabaval družbo. Sedaj smo opustili dolgo razpravo o kračah in smo se lotili domačih zadev.

Družba se je vedno manjšala, ker so odhajali, zdaj eden, zdaj drugi, proti svojim domovom. Končno sem prispel tudi jaz že precej utrujen do naše poti. Klančnik pa je z malo skupino še imel par streljajev do zadnjih domačij našega naselja.

Pri Brkljaču je bilo vse živahno in razpoloženo. Šaj je bila to izredna sprememba, ko je vsakodnevno tišino prekinil hrup in vrvenje romarjev. Brkljačevi so bili na takšne dni ponosni in so si šteli te verske prireditve za svoje zasluge.

Tudi v drugih ozirih je bil zanje praznični dan. Vsi so se zgodaj zjutraj lepo oblekli in šli k božji službi. Že prejšnji dan pa so ometli pajčevino po cerkvi, pobrisali oltar in druge stvari v cerkvi.

Tudi po dvorišču so lepo pospravili, v hiši pa poribali kakor k velikim praznikom.

Otroci pa so se od vsega še najbolj veselili kosila, saj je bilo ob takih prilikah na mizi vedno meso. Bili so zelo ubogljivi in so slišali vsako besedo, kar se drugače ni dogajalo.

Ko je Brkljač še pospravil po oltarju in poravnal mašniška oblačila, je pričel prenašati krače domov na podstrešje, kjer je imel shrambo za sebe in za podružnico. Koš za košem je znosil in stresal krače na kup. Izposojeno posodo pa je kot skrben človek še isti dan vrnil sosedom. Imel je tudi svoje posode dovolj, vendar je lepše izgledalo, če so bili pri darovanju koši enaki.

Že pri prenašanju krač in košev je tuhtal, kako bo napravil, da bo prav za njega in za sv. Antona. Vse se za svetnika tako ne bodo rabile, ker jih je skoraj preveč. On jih pa vsekakor nekaj zasluži, ker ima toliko dela in skrbi, da uredi cerkev in vse za postrežbo in še koše si mora izposojevati pri daljnjih sosedih. To je pošten zaslužek, sicer pa tako nihče ne ve, kako si razdelita darilo s sv. Antonom!?

Ko se je pozno popoldne spreoblekel v delavno obleko, je pričel iskati posodo, v katero bo spravil krače, katere je poprej stresal na tla. Napolnil je dva koša, nekaj košar in jerbasov. Za ostale, ki jih je bilo za kakšna dva koša, pa ni imel več primerne posode. Skrinjo, v kateri je imel še za dober mernik koruze, je spraznil, vanjo pa na tesno naložil preostale krače, ki so segale skoraj do vrha. Po vrhu je zopet nasul koruze, jo lepo poravnal in po gladki ploskvi z roko začrtal križ, kakršna je splošna navada. Krače sv. Antona je še pokrtil z vrečami, eno pa vtaknil v žep, zaklenil kaščo in odšel.

(Dalje prihodnjic)

SREČA V VALOVIH

POVEST

Škrbič sicer ni vršil pouka tako, ker ni imel za to sposobnosti, kljub temu pa je njegova hrapava roka vztrajno vodila drobno ročico po papirju in Nadjica se je zelo zgodaj naučila abecede in jo deloma že tudi pisala. Škrbič je vse svoje učiteljsko znanje črpal iz ljubezni do otroka, ki se je z vsakim dnem razvijal in rasel, da je Škrbiču večkrat živahnejše udarilo srce od presenečenja.

Odkar je Nadjica začela hoditi v šolo, pa se je njen duhovni in telesni razvoj tako naglo dvigal, da je Škrbič na koncu prvega šolskega leta zadovoljno sam pri sebi dejal:

— Škrbičeva kri zmaguje...

Nadjičino prvo šolsko leto je hitro poteklo. Stopila je v drugi razred, ki je prinesel Škrbiču največ lepih ur, ki si jih prej niti v sanjah ni predstavljal. Nešteto krat je premišljeval sam pri sebi in prišel do zaključka, da je narava v svoji igri silna in mogočna in da jo šele sedaj, čeprav le deloma razume. Za vse trpljenje, za vse muke, ki jih je pretrpel ob tragični Nadjini in Rankovi smrti, mu sedaj narava vrača. Za ves trud, ki ga je imel z otrokom v prvi mladosti, sedaj prejema plačilo. Življenje in čas sta počasi ozdravila težko rano, ki se je z razvojem Nadjice vedno bolj celila, ki ji je bila Nadjica edini zdravnik. Neizmerna je bila zahvala Škrbiča naravi in usodi, ki mu je pustila vsaj nekaj ob težki izgubi, ker bi sicer življenje res ne imelo nobenega pomena več. Bili so trenutki, ko sam sebi ni verjel, da je po smrti Nadje ostala pri življenju še Nadjica, da je usoda izvršila tako čudno igro v njegovi družini; vzela mu je najljubše in najljubše mu je zopet vrnila.

Kadar koli je prišla Nadjica iz šole, je Škrbič vedno pomislil na mučno pretéklost in na dneve, ko so se rane ob nežnem bitju pričele celiti. Kadar je Nadjica Škrbiča razveselila s kako pesmico ali povestico, je Mato občutil izredno mehko v svoji notranjosti; zdelo se mu je, da se je sreča vrnila iz valov Donave, da je njegova hiša zopet prišla v stari tir mirnega in krepostnega življenja.

Nadjica je tudi drugo leto odhajala s prav tako velikim veseljem v šolo. Vsako jutro

je imela skrb, da je šla pogledat najprej k liski v hlev, nato pa je odbrzela v šolo. Prav tako z veseljem in s svežo živahnostjo je po končani šoli prihajala domov, poiskala očeta in mu z otroško zaupnostjo pripovedovala kako novo pesmico ali povest. Skupaj sta nato odhajala na delo, večkrat pa je pomagala tudi Milevi. Kokoši in gosi je vse zadnje leto že sama oskrbovala, pometala sobe, kuhinjo, povsod je pač bilo polno mlade in živahne Nadjice, ki se je razvijala in cvetela v Škrbičevi družini v veselje in zadovoljstvo svojega starega očeta.

»Oče, ti pa nisi nikdar hud,« je nekega dne vzkliknila Nadjica, ko je pometala sobo, pa je z laktom vrgla njegovo pipo na tla.

»Čemu, Nadjica? Jeza škoduje. Čemu bi se pa jezil?«

»Drugi se jeze,« je prostodušno rekla in pogledala na pipo.

»Ni vredno! Z jezo res nimam nikdar opravka.«

»Nekateri pa se radi jezê in pretepajo otroke kakor sem jaz.«

»Ne delajo lepo, Nadjica!«

»Ne delajo ne! Sosedova Zarja je bila včeraj baš radi pipe tepena. Zarja mi je sama rekla. Po nerodnosti je vrgla očetu pipo na tla, pa je radi tega dobila po glavi.«

»Po glavi se sploh nikogar ne pretepa! To so pa res čudni ljudje!«

»Oče!«

»Kaj, Nadjica?«

»Pa ne misli, da sem nalašč vrgla pipo na tla. Nisem, oče! Nerodna sem bila kakor Zarja.«

»Pipa je vendar ostala cela; kaj bi s tem, saj vem, da nisi nalašč vrgla te nesrečne pipe na tla. Pusti pipo, Nadjica.«

»Oče?«

»Kaj?«

»Zdaj bom pa šla v šolo!«

»Jal!«

»Pa me ne boš kregal, ker grem tako zgodaj?«

»Zakaj?«

Mislila sem, da se boš čudil, ker navadno grem bolj pozno.«

»Le pojdi le. To že sama veš, kdaj je čas in kdaj ni. Le pojdi Nad in kmalu zopet pridi!«

»Pozabila sem ti sinoči povedati. Bil si truden, pa te nisem hotela nadlegovati. Danes imamo izlet v Batinsko skelo, pa moramo priti malo prej.«

France Borko:

Sin se postavi nad očeta . . .

(Odlomek iz romana)

Grofekov Martinek je odrasel šoli. Kakor mu prej ni bilo do tistega mračnega poslopja, mu ga je bilo zdaj skorajda žal. Ugajalo pa mu je vseeno, da je bil rešen vsaj ene zoprne muke. Pričakoval je v polnem zaupanju, da bo šele sedaj napočila zanj doba prostosti in samostojnosti. Na pašo bo sicer moral še kakšno leto goniti, toda kmalu bo tudi za to prevelik drgoligač.

Rad bi že prijel za plug. Čutil se je že toliko godnega, da ni zmetaval in česal samo v kravjem hlevu, ampak je lahko vzela v roke že konjski štrigelj ter počesal pramo, ki jo je neprestano nadlegovala lisasta žrebička.

Postajal je fant. Tu in tam ob večerih — najprej samo v kožuhanje ali k obrezovanju repe — je smel že zahuškati kje izza hišnega ogla. Na vas takšenle petnajstleten čehak, gorje, če se prikaže; starejši fantje ga za njegovo drznost že izplačajo in mu pošteno podkurijo. Če še le bit ne uide! . . .

A ko je Martinek enkrat prestal tudi ta krst — bil je krvav — potem se je šele vmešal med vasovalce ter jim ponoči pomagal prepevati po cesti gori in doli, se postavljaj ob plotovih in deklških oknih, vseh razcvetelih s kučkovnatimi nageljni, pelargonijami in rdečimi fuksijami, in smel klicati dekleta. Rože v oknih so že od nekdaj znamenje, da so pri hramu čedne in godne deklice . . .

Z leti se je Martinek kakopak tudi že začel obračati za njimi. Gledal je vse bolj nase, zatikal si za klohuč pušlje k pozni maši in se postavljaj razkoračeno pred gostilno, kjer so se zgrinjala dekleta iz vse župnije mimo v cerkev. Martinek je že mogel zalotiti svoje vedre oči, da so se najčeste ozirale po Perčevi Katici iz Loperčic.

»Na izlet pojdeš, Nad?« se je razveselil Mato in pobožal svoje drago bitje po rdečih licih. »Nisem vedel. Ali ti je dala mama kaj v torbico?«

(Dalje prihodnjič)

Zdaj bi ga le naj kdo še poskušal zavrniti, češ, kaj bo takle z dekletom, ki se mu še mleko cedi z brade! Mogoče da edino očeta ne bi udaril po zaslužnju.

Da, oče! Ta bi sakramensko zazijal, če bi kaj takega čul o svojem sinu. Sam se še misli ženiti, zdaj pa da bi se mu že sin lovil za žensko. Imel ga je še zmeraj za nedoraslega mlečneža.

Nikdar mu ni smel reči nazaj nobene besede. Pred njim je moral molčati in se mu po pasje pokoravati. Hotel si ga je izučiti sodarstva. Orodje bi imel lahko njegovo. Toda sinko ni čutil veselja do te obrti. Bilo mu je do nje še manj nego izučnemu očetu. Obličji in obrčnjaki so ležali zapredeni v debelo pajčevino pod strugalno mizo. Nihče se jih ni dotaknil po cele kvatre.

Martinek ni padel daleč od drevesa svojega očeta. Od njega se je v njem zardilo nagnjenje in ljubezen do zemlje. Stokrat ljubše mu je bilo držati za vajeti in za pluzne ročice nego za oblič. Sprva je sicer tudi pri tej očetovi ropotiji hotel imeti vedno svoje prste zraven, neprestano bi kaj dletil, strugal in žagal, toda potlej se je brž navoljil kakor otrok svoje igrače.

Privlačeval ga je plug, čeprav ga je še v začetku metal. Bil je preslab, da bi ga obvladal. Kolikokrat mu je sprva ušel iz brazde! Zlasti pri osredku ga je moral vedno navlačevati, preden je spet nastavil lemež in zarezal znova. Orati se je naučil od očeta, ko mu je moral poganjati. Mlada kobila ni znala sama. Kmalu se je naučil pretikati gredelnico na pluznih kolicah, da je brazda bila globlja ali plitkejša.

Za plugom je stopal bahato kakor kakšen kmet. Njegove oči so bile zaverovane

v ostro črtalo, ki je risalo lémežu pot. Misli pa so se mu zlivale z železom in trdo zemljo, ki jo je obračal kakor sušече se seno na travniku proti soncu. Toda seno obračati zna vsaka ženska. Oranje, to je pa vse kaj drugega! Zdi se ti, da si gospodar. Naprežeš nakrmljene konje, naložiš plug in brano na smuko, počiš z bičem in hajdi obračat prahe. Od same notranje zadovoljnosti si kar zažvižgaš. In potem orješ, orješ... Brazde se kade za tabo, mastne grude se svetlikajo, zemlja vsa žehti od plodnosti. Pričakuje semena, da pade vanjo. Setev vzklije, raste in se prične s poletjem klasiti. V sončnem žaru zazori zlata pšenična žetev. Kmet težka njeno klasje v svojih žuljavih rokah. Trud mu je poplačan. In prepelica pedpedika. Martinku je ob teh mislih od sreče plalo srce...

Očetu so leta upognila hrbtenico. Zachelo se mu je dozdevati, da mu sin jemlje plug iz rok.

»Izpodrivati me je pričel!« — se je tresel oče za to, kar je bilo njegovega. V sinu mu je dorasla pomoč, toda njemu kakor da ni bilo do nje. Sam je čutil še dovolj moči v sebi. V njem je tičala takšna lakomnost po zemlji, do katere se je sam komaj in komaj po tolikih naporih dokopal, da še sinu orati ni privoščil po mili volji. Najrajši bi vse sam pograbil s svojo žlico. S kravami bi že še dovolil, toda teh Martinek v svoji trmastoči ni maral napreči. Na pašo pa jih tudi ni imel kdo goniti. Nobeden izmed njiju ni hotel biti pastir.

Tako se je nekoč zgodilo, da sta se oče in sin zbila za nesrečni plug. Stari je potegnul otiko ter lopnil sina čez pleča. Toda zdaj se je sin postavil nad očeta. Bilo je prvič v njegovem življenju. Zavedal se je že zadostne sile v sebi in tudi doleten je bil že dovolj, da se mu ne bo dal več pretepati...

Treba je bilo zorati ajdišče. Kavke so se prepeljavale čez jesenske njive in se grdo drle. Martinek je iztrgal najprej očetu otiko iz rok ter jo zagnal z dvorišča visoko nad nove hleve. Zadel je na vrhu strehe žlebnjak, ki se je razletel in v razdrobljenih kosih šklebetajoč zdrsel

po opečni strehi navzdol. Očetu je pri tem še bolj zavrela vroča kri.

Sam Bog si ga znaj, če ne bi tedaj tiste kričече kavke na njivah bile znanilke sinove smrti. Samo da se mu je ta mogel še predčasno zmuzniti, da ga ni dobil v svoje krčevite pesti, v katerih so se bližskale železne vile. Kakor bi mu zrasle peroti, je bil sin na vozu, udaril po kobili in oddirjal.

Očetove bogokletne besede so odmevale med ropotom koles...

Dekla Helena, ki je še vedno služila pri hramu kakor stara metla, je na njegovo rogoviljenje in preklinjanje poluknila iz prikleta in spričo tolikšne gospodarjeve jeze sklenila roke v božjem imenu, vzdihujoč: »Za Kriščevo voljo, med tema človekoma se res ne bo dobro izteklo!«

V Grofeku je razsajal notranji vihar še dalje in ga lomil do končičev njegovega razburljivega živčevja. Sina bi najrajši zmlel na drobce.

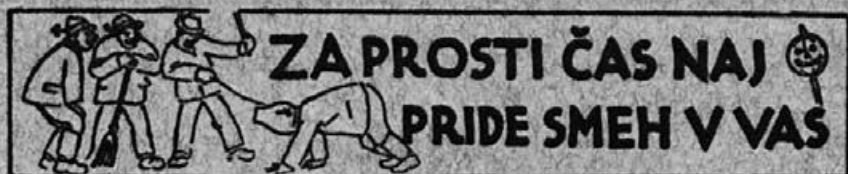
»Kaj vse si le upa, ta gauženjak!« mu ni šlo iz glave in mu ni. »O, naj se mi nikar ne veseli!« si je zmišljeval kazen in muke, s katerimi bi ga za vselej ukrotil.

»Mu bom že zatrl njegovo hrmuljavo upornost in četudi mu tilnik v klado zagozdim!«

Medtem pa je Martinek zbrzdal že cel ogon. Zemlja je vpijala njegovo sovrašstvo do očeta vedno bolj in bolj, dokler mu ni nič več razjedalo razkačenega srca. Celo vrane in črne kavke se ga niso zdaj več bale. Sedale so tik za njegovimi petami in kljuvale po sveže razoranem grudju. Plug je enakomerno škrtal, kobila se je sama znala obračati na vratnikih in nikamor se ji ni mudilo. Martinek pa je tudi ni priganjal. Takole bi hotel orati vse svoje življenje. Samo da bi imel že enkrat svoje njive in posestvo! Da bi bil že sam svoj gospodar...

Ta vznikla misel se ga še nikoli ni tako dojmila, kakor tisto jutro, ko se je očetu prvič postavil po robu.

NAŠIM NAROČNIKOM! 9. šte. »Grude« se je nekoliko zakasnila in sicer ne po krivdi uredništva, uprave ali tiskarne. Prosimo, da naši čitatelji nepredvideno zamudo upoštevajo!

DOBRO GA JE RAZUMEL...

Zdravnik: Zvečer ne smete nikdar užiti kaj težkega, ker imate slabo prebavo.

Jerina: Razumem, gospod doktor, saj zvečer pijem samo vino.

NE BOJI SE

Jakec: Teta, daj mi kos potice.

Teta: Prav rada, pa je pretežka zate.

Jakec: Nič ne de, saj jo bom držal z obema rokama.

NEPOBOLJSLJIV

Miha: O, če bi imel ves denar, kar sem ga v življenju zapil!

Jaka: Kaj bi pa storil z njim?

Miha: Še enkrat bi ga zapil!

PRENAPORNO DELO

Bolnica: Preveč delam, pa sem zbolela.

Zdravnik: Pokażite jezik!

DOBER GOSPODAR

Škorjač: Ali si že čul, da hoče sosed Jernej zdaj pametno gospodariti? Nič več ne bo jemal na posodo, le štedil bo.

Jedrač: Kolikor vem, si zdaj izposoja denar za štednjo.

VELIK NOS

Oče: Ančka! Tebi bo še žal, da odganjaš Tinčeta!

Ančka: Ko pa me odbija njegov dolgi nos!

Oče: I, kaj nos! Ne hodi mu tako blizu!

Uredništvo obvešča

● A. Š. Z. P.: Tvoja pesem »Gora« je sicer pisana lepo in preprosto, toda manjka ji to, kar pesem prav za prav ustvari, to je doživeta ni. Ti si se kar lepo vsedel in si si rekel: Zdaj bom pa napisal pesem o gor! — Tako so prišle v Tvojo pesem podobe, ki jim pravimo v literaturi, da so banalne.

Pesem boš napisal lepo in tako, da boš v njej podal čitatelju svojo misel, ki mora biti taka, da čitatelj ob njej uživa, le takrat, kadar boš pesem doživel in ne takrat, kadar jo boš pisal hote in samo zato, da se boš postavil, češ, tudi jaz sem pesnik. To ne velja le za Te; za večino naših kmetskih pesnikov veljajo te besede.

Oglas!

Današnje razmere zahtevajo od našega kmeta, da svoje PRIDELKE PODVOJI. Dober pripomoček so RUŠKA UMETNA GNOJILA.

Za ozimna žita, travničke, vinograde, sadonosnike! — NITROFOSKAL Z, 8:12:8
za krompir . . . . . NITROFOSKAL II, 4: 8:8
za povrtnino . . . . . NITROFOSKAL I, 8: 6:8

Za vse kulture, ki rabijo dušik, je APNENI DUŠIK za naše razmere in podnebje najučinkovitejše in nacenejše dušično gnojilo.

Plevel v ozimnah in jarinah uničujemo z neoljenim apnenim dušikom, ki uničuje tudi razne škodljivce in golazen (muhe v smetišču in gnojnici) ter pospešuje kompostiranje in desinfekcijo organskih odpadkov.

Vsa strokovna navodila prejme vsak kmetovalec, ki se zanima za pravilno uporabo umetnih gnojil — pri:

Tvornica za dušik d. d. Ruše v Rušah

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

je
največji slovenski pupilarnovarni denarni
zavod. Dovoljuje posojila na menice in
vknjižbe. Za vse vloge in obveze hranilnice
jamči

MESTNA OBČINA LJUBLJANSKA

Razne vrste

ZDRAVILNIH ZELIŠČ

kupuje po najvišjih dnevnih cenah

KMETIJSKA DRUŽBA, r. z. z o. z.
v LJUBLJANI
Novi trg 3

Žahtevajte informacije — pošljite vzorce in ponudbe!

Ekonom v Ljubljani, Kolodvorska ul. 7

r. z. z o. z.

(v lastni hiši)

Telefon interurban 25-06

Dobavlja vse deželne pridelke, kakor: pšenico, rž, ječmen, oves, koruzo, ajdo itd. Mlevske izdelke: pšenični zdrob, pšenično moko, rženo moko, ajdovo moko, koruzno moko, koruzni zdrob, pšenično in koruzno krmilno moko, pšenične otrobe, ješprenj, kašo. — Poljske pridelke: krompir, fižol, zelje, sadje, seno in slamo. Stalna zaloga vseh umetnih gnojil (rudninskega superfosfata, kalijeve soli, Tomasove žindre, nitrofoskala, apnenega dušika, čilskega solitra itd.), cementa in drugo.

Glavno zastopstvo za Slovenijo opekarne »Ilovac«, Karlovac, za vse vrste zidne in strešne opeke.